

Läänemaa põllumehed pole veel kombainiga vilja lõikama pääsenud. Lk 3

Pühapäeval kõlab keelpillimuusika

Viiulimängude festivali ja Tõnu Reimanni meenutuseks. Lk 6–7

Lääne Elu

Värsked uudised www.le.ee

EESTI VANIM JÄRJEPEDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 20. JUULI 2024 | NR 82 (5073) | 1,50 €

Höije Rahu

avas Haapsalus unenäolise näituse. Lk 5

● TUKSIST PARIISI

Differti olümpiadebüüdini on täpselt nädal

Nädala pärast astub vehkleja Nelli Differt Pariisis võistlusrajale. Lisaks temale alustavad ajaloolises Grand Palais' olümpiamängude epeeturniiri 35 konkurenti.

AIVO PALJASMAA
info@le.ee

Nelli Differti hääl kõlas telefonis nagu puhkust veetva inimese oma. Millestki ei kumanud läbi, et nädala pärast ootab teda ees vaata et elu kaalukuselt tähtsaim epeeturniir. „Trenn on tehtud, lõuna on söödud, nüüd puhkan veidi,” rääkis saabuvate Pariisi olümpiamängude ainuke Eesti vehkleja. „Õhtul teen veel kerge trenni ja homme hommikul lendan Poolast koju.”

Vestlus toimus üleleile ja juba eile oli vehklemisšampion kodulinnas Haapsalus. Teisipäeval lendab ta koos treener Helen Nelis-Naukasega Pariisi. Olümpiaturniir toimub laupäeval, 27. juulil.

Poola treeninglaager kestis ligi nädal nagu ka laager Prantsusmaal enne seda. „Oleme siin Spala linnakeses, see on veel tüki maad väiksem kui Haapsalu. Poola naiskond pääses ju olümpiale naiskondlikule turniirile ja pidasime siin koos treeningmatse, ikka kuni 15 torkeni,” rääkis Differt.

Analüüsib vastaseid

Differti edasisest jutust selgus, et koos treeneriga analüüsivad nad väga pingsalt olümpiaturniiri vastaseid. „Pariisis alustavad 36 epeenaist ja esmalt vehklevad tabeli kaheksa alumist omavahel läbi, et kes on need neli, kes reastuvad lõpuks 32 tugevama tabelisse,” selgitas Differt. Seejärel algavad paariti väljalangemismatšid.

Differt on OMil vehklevaist võistlejast praegu pingereas 12. positsioonil, kuid lõplik tabel loositakse ikkagi välja vahetult enne turniiri. „Oleme Heleniga [Nelis-Naukas] arutanud, et ilmselt tuleb minu esimest vastast otsida kahe vehkleja hulgast. Ta on kas USA

Epevehkleja Nelli Differt tuli nädalavahetuseks korraks koju, et teisipäeval juba Pariisi olümpiale lennata. MALLE-LIISA RAIGLA

esindaja Anne Cebula (maailma reitingus 28.) või Lõuna-Korea vehkleja Young Mi Kang (29.)”

Differti sõnul on nad erineva stiiliga ja viimastel aegadel pole ta kummagagi rajal kohtunud. „Cebula on paremakäeline ja ta kasutab pika käepidemega epeerelva. On ka ise minust veidi pikem ja võistlusrajal provotseerib vastast kõvasti. Avaldab pidevat survet ja kokkuvõttes veidi omapärane stiil nagu mitmel teiselgi USA vehklejal.”

Korealannat peab Differt aga klassikalise stiili esindajaks ja leiab mõndagi ühist enda vehklemisega. „Kang on vasakukäeline ja jõulise vehklemismaneeri. Kasutab lühemat ehk püstol-käepidet nagu minagi,” iseloomustas Differt võimalikku avaringi vastast.

Võib arvata, et koos treeneriga on vähemalt need kaks vastast juba üksipulgi läbi analüüsitud ja see kõik mõjub aeganõudva teadustööna. Treennis imiteerib Nelis-Naukas vastast ja koos püütakse leida tema nõrku kohti. „Eks vastased tee samasugust kodutööd ja võistlustel oleneb väga palju sellest, kuidas jõuad oma närve valitseda. Analüüsiime veidi ka konkurentide närvikava, kuid peamine on ikkagi, kuidas suudad ennast valitseda.”

Differti sõnul võib keset matši tulla hetk, kus pead midagi muutama või vastase jaoks mingi ootamatu uuenduse sisse tooma. „Selleks on muidugi vaja rikkalikku võtete arsenalit ja ega võistlusrajal palju aega mõtlemiseks ei anta.”

Esimesse vehklemistrenni läks Differt 24 aastat tagasi, nii et kogemusi ja tarkusi peaks tal olema küll ja veel. Praegu tunneb ta end igati hästi, nii vaimsest kui ka füüsiliselt.

Nädalavahetus Haapsalus möödub aga kiirelt. „Pean käima kosmeetiku juures ja maniküüris. Naine peab ikka hea välja nägema,” ei suutnud epeetsampion enam naeru tagasi hoida. „Võistluste ajal kanname küll maski, aga vahepeal võtame selle ju ära ka. Juuksurisse seekord siiski ei jõua.”

Sünnipäev Pariisis

Kolmapäeval on meie olümpialootuse sünnipäev. „Eelmisel sünnipäeval olin Milanos. Võib öelda, et elu läheb ülesmäge, sest pikki aastaid pidasin sünnipäeva Tuskis, Haapsalu vehklejate igasüvises spordilaagris,” puhkes Differt jälle naerma. „Mingit suurt tähistamist Pariisis muidugi ei tule, sest sünnipäev on mul igal aastal, olümpiamängud aga iga nelja aasta tagant.”

Samuti ei lähe epeenaist 26. juulil toimuvale mängude avatseremooniale. „Pidi küll uhke ja erakordne avamispidu olema, kus Seine'i jõel delegatsioonid suurtes paatides kohale liuglevad, aga ikkagi on see kõik liiga väsitav ja minu turniir algab kohe järgmisel hommikul.”

Minu viimase, veidi vimkaga küsimuse peale, et millist muusikat Differt pärast olümpiamänge kodulinnas saabudes sooviks kuulda, vastas ta, et sportlase jaoks on kõige meeldivam meloodia oma riigi hümn. Aga seda saab kuulata ainult üks kõigi sportlaste seas. Differt lisas veel, et kõigepealt peab vehklema, ja hästi vehklema, siis on aeg pasunaid valida.

Kui inimene aga kibekiirel heinaajal oma sünnipäeva Tuskis otse Pariisi lendab tähistama, siis ühe oktavi võiks pasun hüüda küll. Differti olümpiadebüüdini on jäänud täpselt nädal.

Keskkonnaamet sulges Haapsalu keskkonnajaama

Neljapäevast on suletud suure trummi all asunud Haapsalu keskkonnajaam. Jaam jääb suletuks aasta lõpuni, sest linnavalitsusel pole ohtlike jäätmete käitlemise luba.

Haapsalu aselinnapea Helen Rammu ütles, et loa puudumise tõttu tegi keskkonnaamet linnavalitsusele nüüd ettekirjutuse. Varem haldas platsi Haapsalu Linnahoidlus ja luba oli nende kaudu olemas. Kui kaua ohtlike jäätmete kogumiseks linnavalitsusel luba ei ole olnud, Rammu öelda ei osanud, kuid tema sõnul oli keskkonnaamet loa puudumisest ammu teadlik.

Keskkonnajaama väravad on tabalukuga kinni. MALLE-LIISA RAIGLA

Loa saamiseks on vaja inimest, kellel on vastav haridus ja kes on läbinud vajalikud koolitused. „Linnavalitsusel pole sellist inimest võtta,” ütles Rammu. Linnavalitsus uuris ka prügifirmalt Ragn-Sells, kes keskkonnajaamast jäätmeid ära veab, kas nemad oleksid nõus luba tegema, kuid sellest keelduti. Nii otsustas linnavalitsus platsi sulgeda. Rammu lootis, et platsi sulgemisega ei hakata selle aia taha prügi vedama, sest see oleks linnale lisakulu.

Et keskkonnajaam taas avada, on linnavalitsusel plaan koostamisel olevasse jäätme hankesse sisse kirjutada ka keskkonnajaama

haldamine ning selle tarvis kõigi vajalike lubade taotlemine. Uus prügiveedaja alustab Haapsalus tööd 1. jaanuarist.

Platsile on taas kavas tööle palgata ka valvur, sest Rammu sõnul on seal kord käest ära – tihti pannakse jäätmed ühte hunnikusse, kuigi konteinerid on tühjad. Samuti viivad sinna jäätmeid ettevõtte, kuigi keskkonnajaam on Rammu sõnul mõeldud eraisikutele mugavusteenuseks.

Pakendi- ja tekstiilkonteinerid on viidud keskkonnajaama aia taha ja neile pääseb jätkuvalt ligi. Ohtlike jäätmeid, värvipurke ja patareisid saab seni viia Kiltis asuvasse

Läänemaa jäätmejaama. Kõiki ohtlike jäätmeid seal tasuta vastu ei võeta. Rammu sõnul ei teki majapidamistes aasta jooksul väga palju ohtlike jäätmeid ja neid saab kord aastas ära viia. Kuna nagunii viiakse jäätmeid keskkonnajaama autoga, pole Rammu hinnangul nende viimine mõne kilomeetri kaugusele tülikam.

Kuna keskkonnajaam on selle aasta lõpuni suletud, korraldab Haapsalu linnavalitsus ohtlike jäätmete kogumisringi tänava ka sügisel ning kui vajadus on suurem, lubas Rammu veel ühe ringi teha ka aasta lõpus.

MALLE-LIISA RAIGLA

● JUHTKIRI

Ei tasu ära

Fraasi „ei tasu ära” kuulevad maainimesed nii tihti, et see mõjub juba aksoomina: väitena, mida ei pea tõestama, sest nii lihtsalt on.

Sellega õigustab end riik, kui paneb kinni postkontorid või jätab doteerimata bussiliinid, mida transpordifirmal ei tasu pidada. See sobib põhjenduseks kohalikule võimule, kes sulgeb koole ja raamatukogusid, tõsi, veidi teises sõnastuses: koole ja raamatukogusid pidada on liiga kallis. Teisisõnu ei tasu ära.

„Ei tasu ärast” on saanud maaelu sünonüüm. Kui üldse, siis võiks maal ehk suvitada, aga vahest ka mitte. Võibolla valida hoopis mõni eksootiline reis, mis ühele hedonistliku tarbimisühiskonna linnainimesest lihtliikmele on kindlasti mugavam, soodsam ja ka prestiižikam kui suvilat pidada.

Mis tuletab meelde, kuidas kord külakoosolekul dolomiidikaevanduse rajaja rahustas rahvast, et suviti nad lõhkama ei hakka. Ärimehesuu vajuks ammuli, kui saalist kõlas vastuseks, et me elame aasta ringi siin. See ettevõtja maailmapilt ei mahtunud.

Veel paari aasta eest seisis tühjana ja lagunes ka kolhoosiaegne söökla Martnas. Üks, teine ja kolmas olid katsunud seal äri teha, aga põrganud jälle sellesama „ei tasu ära” peale. Kuni selle päevani, kui kogudus sai söökla tasuta rendile.

Paari aastaga tegid kohalikud elanikud söökla nii palju korda, et seal nüüd juba kuus nädalat argipäeviti poolmuudu eest sooja suppi pakkuda. Kusjuures täiesti ilma projektirahata. Kuigi ka sellest on saanud aksoom, et kui maal üldse midagi teha tasub ja saab, siis projektiraha eest. Teisisõnu peaks keegi teine selle kinni maksma.

Martna kirikuõpetaja Küllike Valk selle peale ei mõelnud, äriplaani ei teinud ja keedab igal õhtul pastoraadis rahvale suppi.

Pisike asi, aga märgilise tähtsusega. Esiteks saab süüa, mis on suur asi, sest seni oli Martna söögi-kohata. Teiseks ühendab see inimesi. Ja mis kõige tähtsam: näitab, et kõike ei pea ega saagi rahas mõõta.

● TEISED LEHED

Koolimajad tulebki teha kaasaegseks

MAALEHT. Argo Ideon kirjutab ajalehe juhtkirjas, et eksminister Jaak Aaviksoo töörühm tegi Eesti hariduskulude analüüsi, mille ilmumise järel sügenes avalikkusse üsna ootamatu vastandus: õpetajate palgad versus uued koolimajad.

Aaviksoo raport räägib tõepoolest muuhulgas, et Eesti üldhariduskuludes paistab silma investeringute suur osakaal, mis on seotud riigigümnaasiumide rajamisega ning sellega kaasneva põhikoolivõrgu korrastamisega. Palju koole on saanud Eestis rajada või uuendada Euroopa Liidu toetusraha abil. ELi toetusi õpetajate palkadeks poleks nagunii saanud maksta.

Teine asi on see, et Euroopa Liidus keskmiselt ei ole tulnud üle elada Nõukogude Liidu okupatsiooni. Me ei taha ju, et Eesti lapsed peaksid õppima ja õpetajad õpetama nõukaegsetes sarades, mida on vaid hädapärast üles putitatud.

Ei ole mingit kahtlust, et kõrvuti õpetajate väärtustamisega tuleb edaspidigi ka „betooni” investeerida. Eestis on hulk koolimajade, mis hädasti vajaks uuendamist või isegi päris uusi hooned. Ja meie õppurid väärivad kaasaegseid tingimusi. See pole luksus, vaid lihtsalt tänapäeva normaalsus.

● LAUSELAEN

„Ostku igasse seltsimajja treipink!”

Haapsalu meeste kuuri eestvedaja **Taivo Leesment**
Lääne Elu, 18. juuli 2024

NÄDAL

2024

PITSIKESKUSE/TURISMIINFO PROBLEEMI SAAB LAHENDADA LIHTSALT KLOONIMISMASINAGA. VAID NII SAAB TÖÖTAJA SAMAL AJAL MÜÜA RÄTTE, SALLE, JAGADA INFOT NING VASTATA KÜSIMUSTELE. TÖÖTAJALE PALKA JUURDE MAKSMATA EI PEA, KUNA TEHNILISELT ON TEGEMIST ÜHE ISIKUGA.

UVDL, Eestile hea kindel valik

Kui Ursula von der Leyen mõni aasta tagasi Eestit külastas, siis käis ta ka Narvas. Aga mitte sellepärast, et üle jõe Venemaa poole vaadata, vaid pigem selleks, et külastada Kreenholmi manufaktuuri, mille asutasid tema esiisad.

Seda fakti, et von der Leyen on ajalooliselt Eestiga seotud, teavad paljud eestlased. Kahjuks võiksid eestlased rohkem teada sellest, millega see saksa daam, seitsme lapse ema, on viimase viie aastaga hakkama saanud. Neljapäeval kindla häälteenamisega ka järgmiseks viieks aastaks Euroopa Komisjoni presidendiks valitud UVDL – nagu poliitikud ja eurokraadid teda mitteametlikus suhtluses nimetavad – oli kindel valik. Järeleproovitud, ettearvatav.

Ilmselt mõjutas paljude europarlamenti liikmete otsust ka teadmine, et kui esimene kandidaat läbi kukutada, siis tekitab see niigi väga ebakindlas olukorras veelgi ebastabiilsust.

Loomulikult oli von der Leyeni valimisvõit suurpäev ka Kaja Kallase jaoks, sest neljapäevase hääletusega oli tema ainukene järgmise komisjoni volinik, kes automaatselt ametisse sai.

Vahemärkusena – Kallas oli kas väga enesekindel või peaministri ametist tõesti tüdinenud, kui ta juba enne hääletust europarlamentis lahkumisavalduse esitas. Kui UVDL oleks läbi kukkunud, siis oleks Kaja Kallase tulevik olnud ebakindel, sest järgmises euroliidu tippjuhtide nimistus oleks koos komisjoni presidendi nimega võinud muutuda ka Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja nimi. Halvemal juhul oluiks Kallas prii nii tööst Stenbocki majas kui ka Brüsselis.

Aga tagasi UVDLi juurde. Euroopa Komisjoni presidentide nimistus on UVDL kolmeteistkümmes. Selles 1958. aastal alanud loetelus on ta aga esimene naine.

HANNES RUMM
kolumnist

Kui UVDL viis aastat tagasi ametisse sai, siis olid ootused tema suhtes üsna madalad. Ta oli küll eelmises kuus aastat töötanud Saksamaa kaitseministrina, aga kõikjal naerdi Saksamaa kaitseväge võitlusvõime üle. Teiseks oli UVDL kokku 14 aastat töötanud Saksamaa valitsuses kokku kolmel ametikohal, aga seda väga võimuka valitsusjuhi Angela Merkeli alluvuses ning kellelgi polnud ettekujutust, kuidas ta ise tippjuhina hakkama saab.

Töötasin ise viis aastat Euroopa Komisjoni Eesti esinduses ning kogesin, et oma kodumaal edukalt peaministrina hakkama saanud portugallane José Manuel Barroso ja luksemburglane Jean-Claude Juncker petsid lootusi, olid nõrgad juhid. Seevastu UVDL ületas neid, eriti arvestades, kui keerulisel ajal tuli temal Euroopa Komisjoni juhtida.

2019. aastal ametisse astudes lubas UVDL jõulist kliimapoliitikat, sest seda ootasid temalt nii Euroopa valijad kui ka europarlamenti liikmete enamus. Aga siis puhkes pandeemia, siis täiemahuline sõda Ukrainas ning sellega kaasnenud energiakriis Euroopas. Mitte kunagi varem pole ükski Euroopa Komisjoni president pidanud nii lühikese aja vältel ohjama nii suuri kriise.

● **Mitte kunagi varem pole ükski Euroopa Komisjoni president pidanud nii lühikese aja vältel ohjama nii suuri kriise.**

Tegelikult oligi UVDLi juhitud eelmine komisjon kriisihalduskomisjon. Ja sellisel taustal ei saa öelda, et UVDL ei saanud hakkama. Kliimapoliitika tegeldi küll ka eelmises viis aastat, aga tegelikkuses on kliimapoliitika rakendamine osutunud paljusid huvigruppe valusalt mõjutavaks. See on muutnud kliimapoliitika märksa ebapopulaarsemaks, ehkki pikemas perspektiivis kogeb Euroopa kliima soojenemisega kaasnevat tagajärgi – olgu neiks massiivsed kuumalained ja metsatulekahjud Vahemere maades või laastavad üleujutused Kesk-Euroopa jõgedel.

Kohe pärast UVDLi valimisvõitu hakkas ajakirjandus tegelema küsimusega, kes saavad olema liikmesriikide esindajad järgmises Euroopa Komisjonis. See on teise-, kui mitte kolmandajärguline küsimus.

Olulisem kui see, kuidas jagunevad riiklikud kohad järgmises komisjonis, on kindlasti poliitika, mida ajama hakatakse. Ja selle mõjutamisel on Euroopa Komisjoni presidendil suur võim.

Probleem on UVDLi ees aga tõesti palju. Ukrainas jätkub sõda. Vahemere maid ähvardab uus põgenikekriis. Laupkokkupõrge ähvardab Euroopa Liitu suhetes USAgaga, kui presidendiks valitakse Donald Trump. Seda nii kaubandus- kui ka julgeolekupoliitikas. Jne. Jne. Jne.

Kõige juhmim asi, mida üks eestlane teha saab, on soovida, et UVDL oma teisel ametiajal läbi kukuks. Kui äpardub Euroopa Komisjon, siis tunneb seda valusalt omal nahal ka Eesti.

● VARA VEEL

Läänemaa vili küpseb rahvakalendri järgi

Kui Lõuna-Eestis on kombainid juba vilja koristamas, siis Läänemaal minnakse põllule alles kuu lõpu poole, jaagupipäeva paiku.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Läänemaal pole kombainid veel põldudel vilja koristamas, kuid Viljandi külje all paikneva Auksi-Kooli talu peremees Ando Adamson võttis taliodrapõllu ette juba 9. juulil, kirjutas Sakala.

Päris kombainivabad pole ka siitkandi põllud olnud. „Tean, et mahedad [Kuusemaad Suure-Lähtrus] on rüpsi lõiganud, aga seda, et Läänemaal oleks rohkem teravilja sisse mindud, ma ei tea,” lausus Martna kandi põllumees Hardi Rehkal Lääne Elule teisipäeval.

Jaauari pakane tegi puhta töö

„Praegu on plaan, et järgmisel nädalal lähme ja proovime,” ütles Rehkal. „Talioder on alati esimene. Ja kui Lõuna-Eesti löikab, siis väga kaugel pole see enam meilgi.” Rehkal tegutseb seega rahvakalendri järgi, sest seal on kirjas, et viljalõikuse algab jaagupipäeval, 25. juulil.

Rehkalil oli talivilja all paar tuhat hektarit, millele jaanuari algul palja maa peale tulnud külm ei halastanud. „Ei olnud kõige parem talv. Jaanuari algus tegi ära, taliodrast väga vähe elas selle üle. Enamuse pidin kevadel ümber külvama,” nentis Rehkal. Räsida sai ka osa suviviljast. „Suve alguses oli kuiv periood, mingid külvid sattusid vale aja sisse, sealt pole head tulemas. Aga on ka ilusaid põlde,” nentis Rehkal.

Ümberkülvidega külvati Rehkalit sõnul väga palju hernerest. „Aga hernaega on kaks võimalust – kas käsi kullas või perse mullas. Praegu on ta ilusti püsti ja kasvab, aga kui tuleb paduvihm, peksab maha ja ongi kõik.” Praegu on hernekasvatataval veel nägu naerune.

Liiga nukraks Rehkal oma seisu siiski ei pea. „Lootust ikka on,” lausus suurpõllumees.

Kullamaa põllumees, Reinu-Einari OÜ osanik Einar Pärnpuu ütles teisipäeval, et kombainide

Martna kandi suurpõllumees Hardi Rehkal loodab järgmisel nädalal põllule saada.

URMAS LAURI

põllule saatmiseni läheb seal kandis veel kaks nädalat. „Hilinen seetõttu, et vahepeal oli kuu aega pausi, kui vihma ei olnud. Kui vihm tuli, hakkas suvivilja kasvama,” selgitas Pärnpuu. „Varaseid [vilju] ei ole – taliraps on null, talioder ka praktiliselt null. Need, mida kõige enne koristatakse, hävisid talvel.”

Hull on Reinu-Einari majanduslik seis just eelmise suve ja tänavuse talve tõttu. „See, mida kõige vähem oodati: kaks halba aastat jutti. Me pole elu sees ametlikult kahjumis olnud, aga eelmisel aastal oli 400 000 ametlikku kahjumit,” lausus Pärnpuu. „Väimeespoiss arvutas, et 800 eurot kulus ühe hektari rapsi kohta. 260 hektarit läks taevasse ja nende põldudega ei saa me suviviljaga enam plussi. Nii suurt miinust pole võimalik ühe aastaga plussi saada,” laius Pärnpuu käsi.

Pakasele ja põuale lisaks on ka muid nuhtlusi. Pärnpuu sõnul

on Lemmikküla-Jõgisoo tee ääres põllul kasvav hernes sel kevadel juba teine külv. „Pakase hävitatud talirapsi asemele panime suvirapsi, aga kirp pani selle kohe nahka – ei jõudnud vaadatagi, kas tõsis või ei, söi kohe ära. Siis panime sinna herne asemele.”

„Kui, siis keskmine või kehv,” hindas Pärnpuu tänavust võimalikku saaki. „Taliviljad on kõik nired. Kuna talivilja hävines, siis seemnekulu oli suur. Need, mis on uuesti külvatud, on enam-vähem.”

Sügisvihmad on ohtlikud

Noarootsi põllumehe Margus Kasel on vilja all 800 hektarit. Kaunvilju ta ei kasvata, aga ülejäänud valikust on enam-vähem kõik maas: suvioder, rukis, tali- ja suvinisu, raps ja kaer.

Kombaini põllule saatmise aega Kask ei ennusta. „Eks ta kuu vahetusse jääb,” lausus ta. „Kellel on taliotra, nendel on kindlas-

ti juba lõikuse aeg kätte tulemas, aga minul taliotra pole.”

Kase sõnul võttis talv väga palju ära. „Taliraps vahetus täielikult suvirapsiga ja mõned nisupõllud tuli ka ümber külvata,” ütles ta. „Rapsil polnud kevadel ühtegi rohelist lehte,” kirjeldas Kask põldu, kuhu ta kevadel külma-voetud talirapsi asemele suvirapsi külvatas, sest külvikorras peab seal sel suvel raps olema.

Maikuine kuivus mõjutas ka Noarootsis viljade tärkamist. „Õnneks tuli vihm järgi ja seda on nüüd ikkagi päris viisakalt ja väikeste vaheaegadega järjest tulnud,” tõdes Kask. „Algul ehmatas ära, et tuleb samasugune aasta nagu mullu, aga praegu tundub, et ikkagi vaikselt on parem.”

Kase sõnul loodab ta mullusest paremat saaki. „Siis oli siin täielik häving,” nentis põllumees. Praegu on tal suviraps ja suvinisu päris korralikult kasvanud. „Kui lõiku-

Viljalõikuse algus

- Rahvakalendri järgi algab viljalõikus jaagupipäeval, 25. juulist. Jaagupipäev märgib suve ja suvetööde keskpaika, kesksu-vepüha, jaotades suve kevad- ja sügisuveks.
- Jaagupipäeval söödi uudseleiba ja uudseputru, värsket kartulit ja kala.
- Käole hakkab odraokas jaagupipäeval kurku minema ja ta lõpetab kukkumise.
- Apostel Jaakob, Jeruusalemma piiskop, kelle tähendamisõnad levisid laiemalt alates 4. sajandist, on jaagupipäevale nime andnud. Ta hukati juutide poolt.

ALLIKAS: FOLKLORE.EE

seni kõik laabub, tahaks loota, et oluliselt parem aasta kui mullu.”

„Võibolla kümne päeva pärast alles,” ennustas Linnamäe põllumees Arne Tamm Lääne Elule neljapäeval kombainiga põllule minemise aega. „Järgmisel nädalal ilmselt ei jõua – põllud on liiga kirjud, rohelist on palju sees.”

Jaanuarikülm mõjus hävitavalt ka tema viljasaagile. „Taliraps läks sada protsenti välja, talioder 75 protsenti. See, mis järgi jäi, see ongi nüüd kirju,” ütles Tamm. „Panin rapsi asemel varase odra, ehk jõuab sinna sügisel uuesti talirapsi külvata.”

Suviviljad, nii suvioder kui ka nisu, on sel aastal Tamme sõnul päris head. „Hernes on korralik ja uba on praegu väga ilus. Eks näeb, mis sügiseks on.” Nii uba kui ka hernerest on tal mõlemat maas 50 hektari jagu.

Tamme ei hakanud praegu ennustama, kuidas aasta tema jaoks võiks lõppeda. „Võin öelda sügisel, kui saak juba aidas on. Praegu ei tea, mis augustiilmad teevad. Head saagid on ju läinud sügiseste vihmade kätte ära,” põhjendas Tamm.

Häviny võib Tamme sõnul tulla ootamatult. Näiteks mullu kevadel oli kõik väga ilus – vili talvitus hästi, taliviljad olid kevadel superilusad. „Aga mis sellest kasu oli, kui kõik ära kuivas,” ütles Tamm.

● LÜHIDALT

Kullamaa kirik saab uue katuse

Kullamaa kirikule ehitatakse uut katust ja samal ajal roogitakse katusealune puhtaks sinna aastasadade jooksul kogunenud sodist.

Katuse all olev niinimetatud kultuurkiht koosneb peamiselt hakkide ja tuvide sõnnikust ja hakkide toodud risust. „Me üritame, aga see maht on väga suur,” nentis kiriku võõrmünder Ants Lipu. „Ede- nee, aga vaevaliselt.”

Kolmapäeva pärastlõunaks oli neli traktorikoormat prahti ära viidud. „Aga oleme alles esimese neljandiku peal,” kirjeldas Lipu tööde mahtu.

Kogudus postitas Facebooki lehele „Kullamaa kandi infovahetus” ka talguüleskutse, kuid see on jätunud kohaliku külmaks. „Ei ole kiita – tänapäeval on talguajad ilmselt möödas,” ütles Lipu. „Esimesel päeval oli abiks üks inimene. Kõik vist kujutavad ette, mis töö see on, ei taheta tulla.” Seega on koristustöö seni peamiselt koguduseliikmete toel tehtud.

Muinsuskaitseamet andis aasta algul Kullamaa kiriku pikihoone katuse restaureerimiseks 200 000 eurot. „Projektid on olemas ja töödega saaks kohe pihta hakata,” ütles muinsuskaitseameti Läänemaa nõunik Kalli Pets toona.

„Aastaid oleme küsinud, sel aastal tuli [muinsuskaitseameti toetus] üllatusena,” ütles Lipu. „Selle jaoks oli meil omafinantseering olemas.”

Toetusraha toel saab Lipu sõnul vahetada umbes 70 protsenti kiriku pikihoone katusest. „Mis edasi saab, peab mõtlema,” märkis võõrmünder. „Aga loodame, et kõik läheb hästi.”

Kullamaa kiriku katust ehitab Resteh OÜ.

Urmas Lauri

MARGUS MARIPUU

Tänava talu sinep sai auhinna

Haekas asuva Tänava talu peremehe Margus Maripuu tehtud pohlasinip tunnustati üle-eestilisel talutoodete konkursil parimaks lisandiks.

See pole esimene kord konkursi võita: tiitel on läinud Tänava talu iga kahe aasta tagant. Neli aastat tagasi sai parima lisandi tiitli Maripuu vaarikasinip, kaks aastat tagasi puravikusinip. „See näitab, et sinep on hea,” märkis Maripuu.

Sinipit, siirupit jms tootva Tänava talu pohlasinip ei ole uustulnuk. „Igal aastal saadame konkursile sinipi ja meil on praegu 19 sinipit,” ütles Maripuu. Kolm aastat toodetud pohlasinip on Maripuu sõnul üks neist, mis peaks maitsema kõigile. „Ta ei ole niisitoode nagu sibula- või karulagusinip,” ütles Maripuu. Mõrkjas magusahapu pohlasinip sobib Maripuu sõnul nii juustu kui ka liha ja verivorsti kõrvale.

Tänava talu kõige esimene sinip on arooniasinip, mille Maripuu segas kokku, sest oli vaja külalistele midagi liharaa juurde pakkuda. „Ma ei olnud kunagi mõelnud, et hakkam müügis sinipit tegema,” ütles Maripuu.

Talutoodete konkursi korraldab talupidajate keskkliit 2016. aastast. **Kaie Ilves**

Eakate suvepidu tõi Oru kultuurisaali rahvast täis

Kuna neljapäevaks lubas Läänemaa vihma, kolis Linnamäe pargis toimuma pidanud väärikate suvepäev Oru kultuurisaali, kuhu tuli peolisi rohkem kui saalis ruumi.

„Kui üks asi läheb täiesti risti vastupidi, kui sa oled plaaninud, siis on ka omamoodi tore, sest see põhjustab väljakutseid,” ütles Lääne-Nigula kultuurinõunik Varje Paaliste. Nii paistis ilmennustusest hoolimata väljas päike ja pidu toimus sees.

Õues toimuvale peole oli eeldatud, et tuleb umbes 170 inimest. Kuna pidu koliti siseruumi, arvas Paaliste, et inimesi tuleb kokku vähem. Tegelikult tuli aga korraldajate üllatuseks suvepeole ligi 300 eakat. „Ei tea, mille järgi arvu prognoosida,” ütles Paaliste.

Suvepidu tõi Oru kultuurisaali eakaid paksult täis. MALLE-LIISA RAIGLA

Oru kultuurisaali juht Viivika Orula tassis vahetult enne peo algust saali juurde laudu ja too-

le. Ta tunnistas, et sel viisil laudadega peole mahub tavaliselt saali kuni 140 inimest, vaid toolide-

ga etendusele umbes 300 ja rokkkontsertidele, kus pole ei laudu ega toole, 500 inimest. Nii meenutas ki väärikate suvepäev rohkem rokk-kontserti, kus saalis liikuma ei mahtunud ja kus osa toole oli pandud ukseavadesse, rahvast täis oli ka kultuurisaali rõdu.

Pidu algas Oru Maride rahvantsu ja jätkus ristilaste lauluga. Seejärel võttis laulu üles ansambel Ilmateade, mille solist Ele Pedasaar on eelkõige tuntud sünoptikuna, kes rahvusringhäälingu telekraanil ilmateadet loeb. Tema- ga koos mängisid Peeter Selis-Thomson, Are Jaama ja Nikolai Tsentropov.

Meelalutuse kõrval said eakad suvepäeval ka uusi teadmisi: spordiliidu Läänela peasekretär Ülle Lass tutvustas harjutu-

si, mida eakad ise teha võiksid, naiskodukaitsjad rääkisid kriisivarudest, mis peaksid kodus olemas olema. Eelkõige tuletasid nad eakatele meelde ravimitevaru olemasolu ja soovitasid varuda ka sularaha. „Miks varuda valgeid küünlaid, mitte punaseid või roheline?” uuris naiskodukaitsja Svetlana Aug. Kuid vastas siis ise, et valge küünal annab rohkem valgust kui värviline. Kõik, mida koju tasuks varuda, oli naiskodukaitsjatel ka laual väljas.

Väärikate suvepidu on Läänemaa suurim eakate kokkusaamine, mis toimub aastast 2000. Igal aastal toimub pidu Läänemaa eri piirkonnas – esimene pidu peeti maha Kuliste aasal, mullu kogunesid eakad suvepeole Martnas. **MALLE-LIISA RAIGLA**

Abiks ennustajaile

Eelmises lehes ilmus ennustajaile väike abimaterjal. Täna seatakse kümnevõistluse suurimate medalipretendentide seast aga välja langenud mullune maailmameister Pierce LePage. Seljatrauma tõttu Kanada sportlane OMil ei stardi.

Meeste korvpallikoondised peavad praegu agaralt kontrollmänge. OMil on meeskonnad jagatud kolme alagruppi:

A – Austraalia, Kreeka, Kanada ja Hispaania;
B – Prantsusmaa, Saksamaa, Jaapan ja Brasiilia;
C – USA, Serbia, Puerto Rico ja Lõuna-Sudaan.
Igast alagrupist pääseb veevandfinaali kaks esimest pluss kolme alagrupi peale kaks paremat kolmanda koha meeskonda.

AIVO PALJASMAA

Ennustumäng „OM 2024 Pariisis“

- Kas Eesti võidab medali? (1 punkt) jah ei
- Mitu medalit võidab Eesti? (Punktid vastavalt medalite arvule.) _____
- Mitme koha saavutab epeevehkleja Nelli Differt? _____ (3 punkti, +/-1 koht – 2 punkti, +/-2 kohta – 1 punkt)
- Eestlaste kohad kümnevõistluses? (2 punkti, +/-1 koht – 1 punkt, katkestamine – 1 punkt)
Erm _____ Tilga _____ Öiglane _____
- Kümnevõistluse esikolmik? (Iga õige koht 2 punkti)
1. _____
2. _____
3. _____
- Millise koha saavutab 400 m tõkkejooksja Rasmus Mägi? _____ (2 punkti, +/-1 koht – 1 punkt)
- Kas Eesti rekord uueneb 400 m tõkkejooksus (47,82) või kümnevõistluses (8815)? jah/ei (1+1 punkti)
400 m tj jah ei _____
Kümnevõistlus jah ei _____
- Kumb võidab omavahelise duelli naiste 400 m tõkkejooksus – Sydney McLaughlin (USA) või Femke Bol (Holland) ja kas ületatakse senine maailmarekord 50,65 sekundit? (1+1 punkti)
Nimi _____ jah ei
- Kas meeste teivashüppes ületatakse senine maailmarekord 6.24? (1 punkt) jah ei
- Mitme koha saavutab Eneli Jefimova 100 m rinnuliujumises? (2 punkti, +/-1 koht – 1 punkt) _____
- Mitme koha saavutab Eesti meeste sõudmise neljapaat? (2 punkti, +/-1 koht – 1 punkt) _____
- Meeste korvpalliturniiri esikolmik? (Iga õige koht 2 punkti)
1. _____
2. _____
3. _____
Nimi _____
Kontaktandmed _____

Vastused saata Lääne Elu toimetusse hiljemalt 26. juuli postitempliga või tuua ise kohale samal päeval kella 17ks aadressil Posti 30. Osaleda võib kuni kolme talongiga (ei sobi paljudatud kupongid). Parimatele ennustajatele auhinnad.

● HINNAKIRJATA KOHVIK

Martna kohviku suppi saab noa ja kahvliga süüa

Martna kirikuõpetaja Küllike Valk pakub külapoe kõrval kohvikus hinnakirjata suppi, mille eest annetuskarpi pandud raha läheb kalmistuvahi palgaks.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

16. juuli keskpäeval on Martna poemaja seni tühjana seisnud poole uks pärani lahti. Valk sätib leivakorvi laua keskele ja küsib tulijailt reipalt, kas nood suppi soovivad. No ikka!

Seitsmeliitrisest potist kaks pilgeni taldrikutait värskekapsaborši ammutanud, istub Valk sööjate seltsi ruudulise linaga kaetud laua taha juttu puhuma. Supp on toekas: paksu rohkem kui vedelat, topsik hakitud rohelise sibulaga ja napatäis hapukoort käib asja juurde. Mehed nurisevad ja küsivad küll prae järele, aga leppivad supiga, sest Valgu supp on nii paks, et saab noa ja kahvliga süüa.

Vaskplekist karpi, kuhu supi eest raha panna, esimese hooga ei märkagi, aga seal, nuka taga ta on. „Ega ma vaata, kas pannakse või kes paneb,” ütleb Valk. „Oleme rõõmsad, kui kolmeka saab.”

Kui ei saa, siis ei saa, aga vahel saab rohkemgi kui kolmeka. Kuidas parasjagu sööjale jõukohane on.

Mis karpi koguneb, läheb kalmistuvahi palgaks.

Kas palk tuleb välja? „Tuleb tuleb,” ütleb Valk. Aga miks kalmistuvah? Aga sellepärast, et Martna kalmistu on koguduse oma ja keegi peab seda vahtima, et asjad käest ära ei läheks.

Sai tasuta rendile

Martna poe tühjana seisnud poole, kus kunagi asus kolhoosi söökla, sai Martna kogudus Haapsalu tarbijate ühistu käest tasuta rendile üle kahe aasta tagasi. Kohvikut on seal ennegi peetud, aga ei tasu ära. Ühest pidajast jäänud põhukamin troonib seina ääres siinamaani ja võtab ruumi. Tolku tast pole, sest tõmbab kehvasti.

Ega seal kohvikut pidada tõesti tasu, kui raha silmas pidada. Kui pidada silmas midagi muud, siis tasub kuhjaga. Valk on suppi pakunud kuus nädalat ja sööjaid jätkub. „Just käis kaks töömeest, ütlesid, et ometi leidub üks koht, kust lõunat saab,” ütleb Valk.

Martnas teist söögikohta ei ole, ainult Coopi pood. Seal saaks töömees limpsi, vorsti ja saia, aga kaua sa selle peal elad.

Kui palju sööjaid on käinud? Valk ütleb, et sel päeval mingi kuusteist-seitseist või nii. Ja see on tavaline? „Ei, see on eri-

Ridala ja Martna kirikuõpetaja Küllike Valk kaabib viimastele tulijatele potipõhjast borši.

line. Masside liikumine,” ütleb Valk naerdes.

On see nüüd nali või mitte, aga järgmistele näljastele kaabib ta tühjenevast potist järgmised pilgeni kausitüki. Järele pole kunagi jäänud tilgakagi.

Rendile võetud räämas söökla tegi kogudus ise korda. Või nii korda, et sai hakata suppi pakkuma. Sodi välja, laed valgeks, seinad puhtaks. Elekter sisse. „Elekter oli siin ainult vaat siinamaani,” ütleb Valk ja näitab käega. Selle järele oli suurem jagu ruumist elektrita.

Üheskoos asi tasapisi edenes. Kes andis raha, kes tõi seina äärde punase diivani, kes külmpapi, kes põrandale vaiba. Nemad saavad tänutäheks omanimelisel toolil suppi helpida. Jarek. Raimond. Helle-Moonika. Mõne tooli peal on lausa kaks nime, sest kaasalööjaid oli kaugelt rohkem kui toole.

Liisi. „Liisi suunas kohvikusse oma Postimehe,” ütleb Valk. „Nüüd käib ise siin lugemas.” Värsked lehed on nagis ja laua peal ka: Lääne Elu, Eesti Ekspress, Postimees ja Loomingu Raamatukogu üks viimaseid numbreid. „Keegi tõi, ütles, et luges ise läbi,” ütleb Valk.

Postimees käib, aga ülejäänud lehed toob Valk kaks korda nädalas Haapsalust. Kas loetakse ja arutatakse? „Ega nad viitsi lugeda, aga mina jonnin ei jäta,” ütleb Valk.

Koguduse Facebooki lehel kutsub Valk mitte supile, vaid juttu ajama: ajalehejuttu, borši- ja seljankajuttu, frikadelli-, hapukapsa- ja kõrvitsasupijuttu. Supid vahetuvad, aga värske meliss, basiilik, tüümian ja lavendel on jutuaineks iga päev laua peal. Eriti jutukad puhuvad riisipudru-maasikamoosijuttu ja eriti väledad lihapiirukajuttu, sest kohaliku meistri rasvapiirukad saavad ruttu otsa. Kes tahab kohvijuttu ajada, sellele kallab Valk kannust kruusitüki.

Mis juttu siis aetakse? „Algu- ses söövad nohilal,” ütleb Valk. „Siis räägivad, kui hea supp oli.”

Supijutte on seni olnud kaks-teist. Miljonite lemmik on kana-seene-ingverisupp. „Seda olen reedeks lubanud,” ütleb Valk. Et jututeemad ehk supid on nädala jagu ette teada, siis reedeks on kana-seene-ingverisupile moodustunud juba mõtteline järjekord. „Pelmeenisuppi pakkusin ka, aga see ei läinud,” ütleb Valk.

Taldrik hakkab tühjaks saama. „Hea supp on!” – „On ju!” ütleb Valk. „Ei pea rääkima. Võib niisama ka süüa.”

„Kas purgiga kaasa ka saab?” – „Ikka saab.” Ükskord juhtus tõesti, et purgita jäi järele. Valk mõtles, et võtab pastoraati kaasa, aga kohvikust kinni keerates saabus ähkides hiljaks jäänud sööja ja viimane purgita kalasuppi sai talle.

Supi keedab Martna ja Ridala kirikuõpetaja Valk Ridala pastoraadis, sest Martnas pole veel õiget pliiti. Küll ükskord saab, aga seni podiseb supipada igal öhtul pastoraadi köögis.

Südamesoojus sisse

Kõik on värske kraam, külmutatud juurikaid Martnas ei pakuta. Kord tulnud üks näljane purgisupiga tagasi, et tehtagu sellest, aga see ei lähe mitte. Kui frikadellisupp, siis frikadellid teeb Valk ise. Kui juustupallisupp, siis veeretab pallid ise. Ja ei mingeid puljongikuubikuid. „Kandid keema, kapsas-porgand sisse,” ütleb Valk.

Eks sellepärast supp nii paks olegi, et Ridalast Martnasse pole vett mõtet vedada. „Hautangi rohkem oma mahlas,” ütleb Valk. Hakib ta kõik käsitsi. Ei mingit köögikombaini. „Kui käsitsi, siis jääb südamesoojus sisse.”

On see sviline ettevõtmine? „Ikka elu lõpuni,” ütleb Valk.

Kell hakkab kaks saama. Ukse vahelt pistab pea sisse hiline tulija ja küsib, mis supp on. „Oli!” ütleb Valk. Takseerib potipõhja. „On siis või?” küsitakse. „No on! Heeringaleiba on ka!” ütleb Valk hädalisele ja siis iseendale: „Peab ikka edaspidi suurema poti võtma.” Supi-pära rändab kaussi. „Ja ongi pott tühi,” nendib Valk rahulolevalt.

Homme on klimbisupp.

„Kolm musketäri – lõbusad lood tööst ja rahast“

Iga töösuku eestlane teab, et kui kõvasti vaeva näha, tuleb ka armastus. Vahel kisub kodukootud filosoofia aga kiiva ja kui põhimõte „kuidas töö, nõnda palk” enam ei kehti, peab musketärina mõõga haarama. Siis karjatab eestlastest tööarkomaan prantslasena „Üks kõigi, kõik ühe eest!” ning algab kähmlus, kus öde ei tunne öde ega vend venda.

Tuntud näitlejad esitavad meile lustakaid lugusid tööst ja selle puudumisest, teenimisest ja teenitu laiaks lõomisest ning sellest-

ki, kuidas lollidelt raha ära võtta – elulistest seikadest, millega iga päev kokku puutume. Töö ja palga nimel sekeldamine ajab ühtviisi naerma nii paadunud rööprähkleja kui ka mugavustsoonis uneleja.

„Kolm musketäri” on lustakas kiirkursus eluga toimetulekuks, mille esitavad Marika Korolev, Henrik Normann ja Marika Barabanštšikova. Komöödiateatri suvetuuri etendust mängitakse Haapsalu kultuurikeskuses **teisipäeval, 23. juulil kell 19.**

Kunstnik Hõije Rahu avas Haapsalu kunstikooli kolmapäeval oma esimese isikunäituse.

„Linda”. 2 X ANDRA KIRNA

„Maailmamootja”. KAIRE REILJAN

● UUS NÄITUS

Une ja ärkveloleku piiril kunstikooli galeriis

Hõije Rahu viirastuslik fotonäitus „Unenägu unenäo vahel” sobib Haapsalu kunstikooli keldrivõlvide alla nagu valatult.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Näituse pealkiri „Unenägu unenäo vahel” annab vaatajale selge suunise, mida tegelikult vaja ei ole. Haapsalu kunstikooli hallist kivitrepist alla jõudnud, satub ka kõige kunstivõõram juhukülaline prauhti ulmade keskele.

Trepist saab une eeskoda, ärkveloleku piir, kus lakkavad koerputked ja hunditubakas. Pilvise ümmargusi auke uuristanud ja tükikese kaasa võtnud „Maailmamootja” on redelist maa peale laskunud, nagu laskub vaataja trepist unevalda, kus võib juhtuda mida iganes. Vaataja astub maailmamootjana teele.

Tegelikkus väändub

Piirid hägustuvad, tegelikkus väändub, mälestused muudavad kuju. Katlamaja korstnast venib paks hall suitsulont. Hallide paneelmajade vahel lõsuta-mõlkiis prügikonteineri kõrval, kajakad pea kohal kriiskamas, hõljud madonna, turukott kaenlas, ise purpuris ja kullas.

„Unelmate impeeriumi” valitsejanna – kolme peaga luik – val-

Hõije Rahu

- Sündinud 1991.
- Fotograaf ja kunstnik.
- Näitus „Unenägu unenäo vahel” Haapsalu kunstikooli keldrigaleriis 11. augustini.

ALLIKAS: HAAPSALU KUNSTIKOOL

vab pesa, täis hiiglaslikke kuldmu- ne, taamal uduses uppunud iidse linna siluett. Taevast sajab sulgi nagu lund. Haapsalu kõlakoja esine on tuubil täis suuri valgeid linde. Veepealset ja -alust maailma eraldab piir, aga ometi saab korraga eksisteerida mõlemas. Niisugused ulmad siis.

Autor juhatab näituse sisse salateadvuses sorinud Freudi ja Jungiga: kui Freud pidas unenägu- sid pelgalt alateadvuse prügikasti- ks, siis Jung sillaks teadliku ja ürgse teadvuse vahel, milleks- ki selliseks, mida võiks nimetada kollektiivseks mäluks, mis avaldub ulmsi. Viimane tunduks nagu tähendusrikkam, tõsisem, aga eks prügikastistki või väärt kraami leida. Eks sorinud seal ju ka psühhoanalüüsi rajaja ise.

Nii et vahet pole, Freud või Jung. Autor igatahes näikse ole-

vat lähtunud oma loomingus ka päriselt unenägu-dest, mitte loo- nud vaid unenäolisi fotosid. Rahu märgib, ei ükski pilt pole tehise- intellekti genereeritud, kui kel- lelgi ka selline mõte peaks tule- ma. Noh, võib tulla. Sest pildid on ju üsna pöörased...

Et mis vahet seal on? Kas AI loodu on päris või mitte? Kas unenäod on päris või mitte? Nojah...

Unenäod on saatnud meid aastatuhandeid ja saadavad ka edas- pidi. Olgu päris või mitte, on nad igal juhul osa inimloomusest, kui- dagi omad. On kuidagi kosutav mõelda, et kõik need hetked on ulmadest nopitud.

Unevallas rännata, kõik see talletada, leida kõikidele detai- lidele vasted on omaette kunst- tükk. Sest ole sa kui meisterlik tahes, unenägu üles pildistada ei saa, isegi kui kaamera juhtub kaasas olema.

Nii et kõigepealt on autor tuhlanud une- ja siis pärisilmas, esiteks unest noppinud, siis pärisilmast tükikaupa leidnud, üles võtnud ja tagasi unenäoks kokku pannud kõik need luigesuled ja -kaelad, kuldmunad ja õhupallid, mas- kid, turnikad ja plekist liumäed.

Üht-teist sellest kõigest on installatsioonidena kunstisaa- lis: hiiglaslik luigepesa, täis kiis- kavaid mune, peenikeste jalgade- ga punane laud, kärtslillad õhu- pallid, piimvalge (jõulu)kuul. Ja vahukooretort. Mis omakorda süvendab unenäolisust veelgi: need korduvad detailid fotodel ja installatsioonides.

Üks õnnelik koht

Peab ütleva, et Haapsalu kunsti- kooli galerii on üks õnnelik koht, sest selle on leidnud üles täpselt õiged loojad. Rahu fotod vahe- tasid välja May ja Ursula Aava- salu joonistused ning keraami- ka. Mõlemad näitused mõjuksid küllap ka mõnes steriilses valge- seintega galeriis, aga mitte nii.

Mõlemad ühendab ka see, et keldreid ei maksa karta. Eks ole maailm näidanud, et keldritel võivad olla oma head küljed ja õige mõtteviisiga (või hädavaja- dusel) võib inimene sinna väga- gi asjaliku elupaiga luua. Muud olevused (ja unenäod) on seda alati teadnud.

Sest kus need unenäod siis päe- vaajal mujal kui keldrites on. Nii et mindagu vaatama.

Lääne Elu 35. sün- nipäeva-aasta pu- hul vaatame taga- si, mis teemad on päevakorral olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Pank kaebas panga kohtusse”, 21. juuli 1994

Tallinna Pank esitas Lääne maakohutusse hagi AS „Teekon- na” ja Eesti Sotsiaalpanga Haapsalu filiaali vastu, et saada tagasi laenatud 50 000 krooni.

Veebruari algul küsis AS „Teekond” Tallinna pangalt 50 000 krooni laenu ehitustegevuseks. Tallinna Panga hinnangul polnud „Teekonnal”, mida juhib Meelis Roolsileht, küllalt laenugarantiiks sobivat vara. „Teekond” sai vajaliku garantiikirja Eesti Sotsiaalpangalt, millele kirju- tas alla Haapsalu filiaali direktor Jüri Trutsi. Nii andis üks pank teise panga garantiikirja alusel kolmandale firmale laenu. Kohtunik Aita Rajavere peab seda Läänemaal era- kordseks juhtumiks.

„Koduveinid lähevad üha paremaks”, 20. juuli 1999

Lääne Elu seitsmenda koduveinikonkursi võitis Sakus elava maaviljelusprofessori Hindrek Olderi vein „Võta- me veel”, mis edestas teiseks tulnud Umberto Allase vei- ni „Kadri” vaid kahe punktiga.

Zürii hinnangul oli veinide tase ühtlaselt kõrge. Kõige karmim oli Võhu Veini arendusjuht Aivar Kukkk, kes andis kitsilt punkte. „Tema on marjaveinide kõige suurem asja- tundja, ta maitseb neid iga päev ja teab veinivalmistamise igat nüansi,” sõnas Areto toidulabori juhataja Tiit Kosina.

„Mul on natuke piinlik, et nii karm olin, aga kui elad veinitegemise sees, märkad ka neid vigu, mida tavaline inimene ei märkaks,” vabandas esimest korda Haapsalus koduveine hinnanud Kukkk.

„Vormsi liini tulevik on ebaselge”, 20. juuli 2004

Kui maavalitsus ja OÜ Väinaliiniid hinnas kokku ei lepi, võib Vormsi jääda oktoobris parvlaevaihenduseta. Mandri ja Vormsi vahelise parvlaevaihenduse riigihankel ainsana osalenud OÜ Väinaliiniid pole seni maavalitsusega rahalisse erimeelsuste tõttu liinilepingut sõlminud.

„Läbirääkimised käivad, neljapäeval on uus kohtu- mine. Oleme saanud juba veidi soodsama hinnapakku- muse kui algul,” ütles Lääne maavalitsuse nõunik Harri Erman. „Septembrini on meil aega kokkulepe saavu- tada. 1. oktoobrist senine leping Saaremaa Laevakompa- niiga lõpeb, siis on kaks võimalust: kas parvlaevad käivad või ei käi,” ütles Erman.

„Koolitusboks õpetab e-teenust kasutama”, 21. juuli 2009

Reedeni on Läänemaal koolitusboks, mis õpetab huvilis- tele ID-kaardi, mobiil-ID ja e-teenuste kasutamist. Mobiil- ne koolitusboks tegeleb iga inimesega eraldi ning on tasuta. Lühikoolituse läbimiseks peavad osalejal kaasas olema ID-kaart ja selle PIN-koodid.

Augustis on tasuta e-teenuste kasutamiseõpetuse klas- sikoolitused, enne seda on soovijatel võimalus läbi teha interneti algkoolitus.

„Steven Seagal ei tule Eestisse”, 19. juuli 2014

Augustibluusi korraldajad teatasid neljapäeva õhtul, et loo- busid märulifilmitähja ja bluusimuusiku toomisest esine- ma Haapsallu. „Augustibluusi festivali puhul on tegemist üdini poliitikakauge muusikasündmusega. Me ei taha Augustibluusi segada millessegi vähimaltki negatiivsesse ja oleme otsustanud Steven Seagali esinemise festiva- lil tühistada,” teatasid korraldajad.

Steven Seagal on esinenud meedias avaldustega, mil- les kiidab Venemaa presidenti Vladimir Putinit ja õigustab Krimmi annekteerimist. Nii kultuuritegelased kui ka poliitikud protestisid tema kutsumise vastu Eestisse. Laul- ja Tõnis Mägi kutsus Augustibluusi boikoteerima.

„Sel nädalal algas Läänemaal viljalõikus”, 20. juuli 2019

Neljapäeval oli esimene päev, mil Reinu-Einari peremees Einar Pärnpuu kombaini põllule saatis. Naabertalus Kär- neri-Jõel alustati viljalõikusega juba teisipäeval.

Viljalõikuse algus oli Pärnpuu eriline – põllule läks tuttuus kombain, mille juhti tuli uue riista tarvis koolitada ning ka masin vajab täpsemat trimmimist. Koolitajaid olid Reinu-Einari töökoja juures Üdrumal lausa kaks: kombai- ni Claas 670 Lexion ostis Pärnpuu Konekesko Eesti ASilt, selle külge kinnitatakse Kanadas valmistatud lõiketera ehk heeder tuli aga Raplas tegutsesvat Rodnas OÜ-lt. Koolitaja- tel tuli kombain ja heeder omavahel klappima saada ning masin ka kombain Kristjan Rooglaiule selgeks teha.

KEELETARK

Kuu peale kurke müüma

20. juulil 1969. aastal viibis inime- nesmakordselt Kuul. Täna möödub sellest suursündmusest 55 aastat.

Kuu on alati inimesi lummanud ja inspireerinud, jätnud meie sõnavarasse jälje. Kuud on naljatlevalt kutsutud poisimeeste päikeseks ja nimetatud juustu- keraks. Täidlane nägu on just- kui (täis)kuu.

Ebameeldiv inimene, rumal jutt saadetakse kuu peale. Tüli- taja käigu kuu peale, samuti võib saata kellegi kuule rosi- naid, miks mitte ka kurke müü-

ma. Veel parem: kuule kas karu või kukke lüpsma!

Kui kedagi kohtab harva, siis näeb teda nagu noort/vana kuud või kuuvarjutust. Millegi kiiresti

möödumise korral on öeldud, et kaob kui vana kuu taevast. Ja kui keegi asjadest ikka aru ei saa, on ta kui kuu pealt kukkunud, rumal nagu kuu pealt kukkunud kurgi-

müüja. Küsimusele „Kuhu lähed?” võidakse tõrjuvalt vastata, et kuu peale kurke soolama, lisaks kuu peale kurke müüma (ei jäeta seda kurgimüüjat rahule).

Kui 1969. aastal loodi mitmeid Kuuga seotud uudissõnu (nt *kuu- kulgur*), siis uued kuundumised loovad kindlasti soodsa pinna- se keelemaastiku rikastamiseks. Näiteks võiks ju emakest Maad hellitavalt kutsuda Kuu emaks ja astronauti nimetada kuunaudi- ks. Ning mine tea, äkki tuleb kurgimüüja taas mängu.

MONIKA UNDO

Seitsme maa ja mere taga – Shetlandil ja Orkneyl

38. osa

KAIRE REILJAN
ajakirjanik

Tantsivad hiiglased

Just tantsivateks hiiglasteks kutsutakse rahvasuus üht Orkney kuulsaimat muistist: Ring of Brodgarit ehk Brodgari kiviringi Stennessi ja Harray järve vahel. Legendi järgi olevat ühel ööl sinna kogunenud hiiglased, kes hakanud viulimuusika järgi tantsima. Tantsuhoos jäi neil aga tähele panemata päikesekiired üle horisondi tõusid, muutusid nad kivideks. Nendeks samadeks, mida turistid nüüd vaatamas käivad.

Orkney lääneosa on tiine kivieaegsetest mälestistest ja üks neid jagu mujalegi üle terve Orkney. Ring of Brodgarist veelgi kuulsam on Unesco maailmapärandi nimekirja kuuluv Skara Brae eelajalooline küla, mida peetakse üheks kõige paremini säilinuks omataoliste seas.

Tahtsime seda meiegi näha. Tegemist on äärmiselt populaarse paigaga – see on Itaalia kabeli, Kirkwelli püha Magnuse katedraali ja Ring of Brodgar kõrval koht, mida iga endast lugupidav turist Orkneyl külastab. Paraku jäi meil Skara Brae just turistide hordide tõttu nägemata. Parklasse pöörates olid vastas valvurid, kes küsisid, kas meil on broneering, ja et seda ei olnud, suunati meid teist teed kaudu parklast välja.

Samas lähedal asuvat Ring of Brodgarit saime aga ilma igasuguste takistusteta näha. Peab tunnustama, et see oli pisuke pettumus. Kõikvõimalikelt ilupildidelt, mis ringikujuliselt paigutatud võimsate kivide juures tehtud, jäi mulje, et nende vahel saab vabalt ringi jalutada, aga nii see polnud. Ülejäädud maapinnast veidi kõrgemal asuval platool paikneval kiviringil oli tõke ümber ja kive saigi uudistada eemalt. Muistise kaitsmisest võib ka aru saada, sest kunagisest 60 kiviringi moodustanud kivist on alles 36 ja neist omakorda 27 on püstitises asendis.

104meetrise läbimõõduga kiviring on suuruse poolest Suurbritannias kolmas. Kuigi arheoloogiliselt pole seda kuigi põhjalikult uuritud, peetakse ringi rajamise ajaks 2600.–2400. aastat eKr, mille järgi see on veidi noorem kui Skara Brae, kus elati 3100.–2500. aastal eKr. Kivid, mille kõrgus jääb kahe ja ligi viie meetri vahele, on kohale toodud umbes kaheksa kilomeetri kauguselt. Mõnekümne meetri kaugusel ringist seisab üks üksik kivi, mida kutsutakse Comet Stone'iks. Legendi jär-

gi on see kivistunud viulimees, kes hiiglastele pilli mängis, aga arheoloogid arvavad, et see on osa mingist kunagisest suuremast kompleksist.

Teadmata on, miks Orkney varased asukad sellise kiviringi püsti panid, kui arvatavasti viidi seal läbi mingeid tseremooniaid või oli see astroloogiline kalender. Aga võibolla täitis ring ka mõlemat rolli. Hilisemal ajal on kiviringi kasutatud hoopis üllataval moel: nimelt harjutas tankipataljon 1941. aastal kivide vahel manööverdumist.

Ring of Brodgarist vaid poolteise kilomeetri kaugusel asuvad Stennessi seisvad kivid, mis moodustavad Suurbritannia vanima kiviringi. Arvatakse, et seda hakati rajama 3100. aastal eKr, mis teeb selle vanemaks isegi Suurbritannia kuulsaimast kiviringist Stonehenge'ist. Ka Stennessis on varem olnud püsti rohkem kive – 11, millest praeguseks on alles neli. Stennessi seisvad kivid on isegi kõrgemad kui Brodgari omad, lausa kuue meetri kõrgused. Kiviringi ümbritses kunagi seitse meetrit lai ja kaks meetrit sügav kraav, millest praeguseks pole maapinnal enam ühtegi jälge.

Stennessi kivide ümbrust on arheoloogid rohkem uurinud ja avastanud, et ringi keskel on olnud kividest hiiglaslik kolle, millest leiti sütt, põlenud loomaliha ja keraamikakilde. Arvatakse, et kiviring on olnud koht, kus kiviaegsed Orkney elanikud pidasid ühendust lahkunutega ja et ringi keskel viidi läbi ohvrisöömaeagu. Rahvaltaolul on arvatud sedagi, et Brodgari kiviringis kumardati päikest ja Stennessi omas kuud.

Kolmele püstisele kivile lisaks on Stennessis kaks madalamat, mille kõrval lebab kiviplaat, mis pool sajandit tagasi toetus veel madalamatele kividele ja meenutas muistset altarit. Tegelikult oli muistne altar puhas pettus: püsti pandud 1907. aastal, ilmselt saades inspiratsiooni Walter Scotti raamatust „Piraat“, kus sellist altarit on kirjeldatud. Sel ajal 19. sajandi alguses, kui Scott Stennessis käis, oli seal veidi rohkem kive näha, kuid mõni kuu hiljem hakkas kohalik talumees muinasmälestist lõhkuma ja kasutama kive lauda ehitamiseks. Talumehele ei meeldinud kiviring, sest inimesed käisid seda vaatamas ja väidetavalt trampisid tema põllul.

Brodgari kiviring on Suurbritannias suuruselt kolmas.

MEENUTUSKONTSERT

Viulimängud ja Tõnu Reimann töid Haapsallu kvaliteetse muusika

Pühapäeva, 21. juuli õhtul kell 19 kõlab Haapsalu toomkirikus keelpillimuusika, et tähistada festivali Viulimängud 30 aasta juubelit ning avaldada austust festivali asutajale ja kunstilisele juhile professor Tõnu Reimannile (1947–2016).

JÜRI-RUUT KANGUR
üleriigiliste Haapsalu keelpillikursuste korraldaja 1995–2005

Omaaegse tippfestivali vaimu ja hõngu saab Haapsalus kogeda juba viiendat korda – sarnased kontserdid olid ka 2017.–2019. ja 2022. aasta suvel. Tasuta kontserdiga märgime ka Haapsalu linna 745. sünnipäeva.

Keelpillifestival Viulimängud sai 30 aastat tagasi alguse Haapsalu linnavalitsuse tollase kultuurinõuniku Piret Hallik-Sassi algatusel. Haapsalu kui kultuurilinnaga maine loomiseks alustati uute kvaliteetsete kultuurisündmustega ja seoti linnaga kultuurinimesi. Viuldajast õe kaudu sai Hallik-Sass Reimanni kontaktid ja pakkus talle Haapsalus festivali korraldamist. Reimann oli nõus. Nime Viulimängud pakus Hallik-Sass.

Aasta hiljem liideti festivaliga keelpilli- ja orkestrikursus, et spetsiifilisel muusikal oleks ka kindel ja suur huviliste baas ning et kvaliteetset kontserdid jõuaksid rohkem publikuni. Üleriigiline keelpillimängijate suvekursus jäi Jüri-Ruut Kanguri vedada. Hiljem juhtis seda praegune ERSO direktor Kristjan Hallik, kes oma esimesed suuremad korraldajakogemused sai just Haapsalu kursustel.

Viulimängudega samal, 1994. aasta suvel sai alguse ka Haapsalu vanamuusikafestival. Toona oli Eesti festivalimaastik praegusest palju hõredam, Haapsalu festivalid olid ühed esimesed.

Viulimängud toimusid tavaliselt juuli viimasel või eelviimasel nädalal. Kui esimestel aastatel piirduti mõne kontserdiga, siis peagi kasvas festival viiekuuepäevaseks ja kümne kontserdiga suurfestivaliks. Festivali ava- ja lõppkontsert olid traditsiooniliselt toomkirikus, muude kontserdipaikadena kasutati linnagaleriid, Uuemõisa valget saali, väikest linnust, kuursaali, hiljem ka Wiedemanni gümnaasiumi aulat, Okase muuseumi jt. Suvkursuste orkestri lõppkontsert oli Wiedemanni spordihoones. Kontserdid jõudsid ka Haapsalust väljapoole, näiteks Ridala ja Nissi kirikusse, samuti Pärnusse ja Tallinna.

Reimann vedas festivali talle omasel rahulikul ja kindlal moel, et tekiks terviklik kava. Samas oli

korraldamises ja festivali programmis alati kirge ja ambitsiooni, suurt plaani ja visiooni, intelligentset läbimõeldust ja kaalutletust, millest festivali Reimannijärgsetel vedajatel ehk puudu jäi.

Eks sel ajal korraldati festivale hoopis teistmoodi – polnud interneti ja mobiiltelefon oli oluliseks tarbeesemeks alles kujunemas, moodne vahend oli faksimasin. Reimann organiseeris esinejaskonda ja kursuste õpetajaid peamiselt telefoni teel, leppides nendega kokku aja, kavad ja muud detailid. Tundub, et võrreldes praeguse üle reguleeritud info- ja kontrollide ajastuga oli tollal korraldada hoopis lihtsam, vahe- ja pingevabam, ka inimeste vastutustunne oli tugevam. Toona oli kogu ühiskonnas positiivne vaimus, entusiasm ja vabadus, mida kahjuks praegu väga enam ei kohta.

Rahaliselt polnud festivali lihtne korraldada ning mida suuremaks kasvasid mahud, osalejate ja kontsertide arv, seda keerulisem see oli. Reimann ütles Viulimängude ajal ikka, et meil on väikesed honorarid, aga suured elamused. Tema tutvused, sõbralik hoiak ja head läbirääkimisoskused tagasid selle, et Haapsallu tulid paljud meie ja maailma tippmuusikuid sümbolise tasu eest.

Rõhk keelpillidel

Koos kursusega kujunesid Viulimängud Eesti muusikaelus klassikalise muusika tipp-sündmuseks, kus peamine rõhk oli keelpillidel ning kus esinesid paljud Eesti ja ka maailma tippmuusikud. Mõnekümne osalejaga alustanud keelpillikursuste osalejaskond kasvas peagi üle saja ja tipp-aastatel isegi üle 120 – see oli selle aja suurim muusikakursus Eestis. Paljud endised kursuselased on nüüdsed profimuusikud, orkestrandid, solistid ja pedagoogid.

Festivali üks oluline traditsioon oli Reimanni algatusel ja dirigeerimisel toimunud noorte solistide kontsert kuursaal, kus paljud keelpillipõlised said tänuväärse ja tihti esimese võimaluse soleerida orkestri ees. Nüüdseks

on enamikust neist saanud professionaalsed muusikud, kes esinevad aktiivselt solistina ja kammermuusikuna ning on töö Eestis ja välismaa tipporkestrites.

Professor Reimann vedas festivali pühendunult 14 aastat. Viulimängude kõrge kunstiline tase oli just tema teene ja festivali kava oli tal alati huvitav, mitmekesine, targalt koostatud ja hoolikalt läbi mõeldud. Tihti jäi festivalikontsertidel puudu toolidest, sest publiku enamiku moodustasid suvekursuselased, kuid alati leidis ka kohalikku kultuurihuvilist publikut ja kuulajaid tuli üle Eesti. Viulimängude vaimus ja positiivne hingus oli teada-tuntud ja huvitavast kontsertprogrammist taheti ikka osa saada.

Tuntud esinejad

Festivali keskmises keelpillimuusika oma eri žanrite ja koosseisudega sooloviulist kvarteti, seksteti ja oktetini. Oluline osa oli ka orkestrimuusikal – üles astusid nii kammerorkestrid kui ka enam kui sajaliikmeline suvekursuste sümfooniaorkester.

Viulimängudega samal, 1994. aasta suvel sai alguse ka Haapsalu vanamuusikafestival. Toona oli Eesti festivalimaastik praegusest palju hõredam, Haapsalu festivalid olid ühed esimesed.

Festival andis tänuväärse esinemisvõimaluse paljudele meie tippkeelpillimängijatele, aga ka lauljatele, organistidele, pianistidele ja teistele interpreetidele. Maailma tippudest astusid Viulimängudel üles Sergei Stadler, Nicolas Chumachenko, Vitali Samkharadze, Roland Bentz, Miroslav Roussine, Daniel Raiskin, Yosif Feigelson jt. Meie tippudest Rolf Uusväli, Matti Reimann, Kalle Randalu, Peep Lassmann, Andrus Haav, Mari Järvi, Toivo Peäske, Pille Lill, Aile Asszonyi, Mati Turi, Tiit Kikas, Harry Traksmann, Sofia Joons, Lasse Joamets, Silver Ainomäe, Marius Järvi, Henry-David Varema, Heiki Mätlik, Juhan Tralla ja paljud teised. Samuti meie ja välismaa kammeransamblid.

Kursuste õppejõududena tegutsesid meie seast lahkunud Reimann, Elar Kuiv, Ivi Tivik, Peep

Tõnu Reimann juhendamas õpilast ke...

Dirigent Jüri-Ruut Kangur (keskel) ja s... pärast „Carmina Burana” õnnestunud

Tõldsepp ning praegused tegevad kogenud keelpillipedagoogid Arvo Leibur, Urmas Vulp, Teet Järvi, Tiiu Peäske, Arvo Haasma, Andres Leivategija, Eva Punder, Sigrid Kuulmann-Martin, Taimi Kopli, Merje Roomere jt, kellest mitmed esinesid ka festivalil.

Suvkursuste orkestrit kasvas välja praegune ÜENSO orkester, mis varem kandis nime Üle-Eestiline Noorte Sümfooniaorkester. Kursuste orkestrit dirigeeris kümme aastat Jüri-Ruut Kangur, hiljem Mikk Murdvee, Kaspar Mänd ja Villem Peäske.

Eredaid esitusi oli festivalil palju – erakordsetena meenuvad näiteks Villa-Lobose rütmikas ja põnev „Bachianas Brasileiras” sopran Aile Asszonyi ja tšellooktetiti esituses, Ligeti Tšellosonaadi hiilgav esitus Teet Järvi, stiilne peamiselt briti muusika kava Arvo Leiburi soleerimisel festivali lõppkontserdil, Vivaldi „Aasta-aegade” esitus Urmas Vulbi soleerimisel, Pärdi „Tabula rasa” Andrus ja Ruth Haava esituses, Bartóki „Rumeenia tantsud” Elar Kuiva juhtimisel jpm. Festivalil sai kuulda palju väga head muusikat väga heas esituses. Oodatud

el pillimängijate suvekursusel.

2 X ARVO TARMULA

solistid Aile Asszonyi ja Mati Turi kontsertlavastust.

Viulimängude kontsert toomkirikus

Tulge pühapäeval Haapsalu toomkirikus osa saama kaunist muusikast Viulimängude vaimus, tunnustades nii ka festivali vedanud pühendunud meistri Tõnu Reimanni tööd ja panust Haapsalu kultuurile.

Kontserdil astuvad üles Reimanni õpilased ja kolleegid: viuldajad Arvo Leibur, Kaidi Ugandi, Airi Šleifer, Mari-Liis Keldo, Marlis Timpmann ja Kati Meibaum, violamängija Kristiina Välja, tšellistid Teet ja Marius Järvi ning organist ja pianist Mari Järvi.

Kontserdil kõlavad Telemanni, Mozarti, Boccherini, Richard Straussi, Elleri ja Vahi teosed.

Reimanni idee ja tema dirigeerituna Viulimängude kavas keskel kohal olnud noorte solistide kontserdi vaimus astuvad ka seekord üles noored solistid, Reimanni õpilaste õpilased Claudia Maria Ruhno, Liisi Šleifer, Heleena-Ruu Kerge ja Estella Elisheva Pärm. Nemad esitavad Tšaikovski, Svendseni, Ester Mäe ja Telemanni loomingut.

Viulimängude raames 20 aastat tagasi toimunud ühe suurejoonelise ma konkursi, Carl Orffi „Carmina Burana” ettekande ja selle juubeli äärmärgimiseks kuulub teosest katkendeid.

Kontserdil esineb ka Reimanni õpilastest, õpilaste õpilastest ja kolleegidest moodustatud kammerorkester Jüri-Ruut Kanguri juhatusel.

Kell 19 algava kontserdi paigaks on Haapsalu toomkirik, kus toimusid ka Viulimängude ava- ja lõppkontserdid ning kus esines korduvalt ka Tõnu Reimann. Sündmust toetavad kultuurkapital ja Haapsalu linnavalitsus.

oli tšellolaga, kus soleserisid peamiselt meie noorema põlvkonna tšellistid.

Festivali esinejad olid enamasti ka kursuste õppejõud ja nii said pilliõpilased oma pedagooge ka kontsertidel kuulata. Samas tähendas see õppejõudele väga tihedat ajakava, sest osal neist oli päevas üle 10 pillitundi, sealhulgas enne ja pärast orkestriproovi, vahel isegi enne hommikusööki (kursuslastel oli iga päev üks pillitund, kaks orkestriproovi, lisaks harjutamise aeg ja õhtuti kontsertide külastus), ning harjutada tuli ka oma soolo- ja kammermuusika etteasteid, milleks leiti aega tihti alles keskööl või isegi pärast seda.

Aeg olid teine ja entusiasm väga suur. Tänapäeval professionaalsete muusikutega selline ajagraafik tippfestivalidel kõne alla ei tuleks, aga tollal ei virisenud keegi. Oli kuidagi inspireeriv ja rõõmus õhkkond ning Viulimängude vaimus andis hoo kogu sellele tihedale töönaalaga hakkama saamiseks.

Festivalil juhtus igasuguseid seiku. Näiteks esineti Ridala kirikus keset äikesetormi, kui kiriku-

õpetaja sõnadele järgnes pikselöök peaaegu kirikusse.

Suvekursuste orkestri kontserdile Tallinna Rootsi-Mihkli kirikusse sõideti kahe suure bussiga otse Rütüti tänavale, mis aga seiskas vanalinna liiklust; tupikust välja pääsemiseks oli bussidel ainus võimalus tagasipööre Tallinna Raekoja platsil üllatunud turistide ja politsei silme all.

Samal kontserdil ei jätkunud enam kui sajaliikmelisele orkestrile Raveli „Bolero” esituseks kohapeal toole ja ümbruskonna kohvikud-muuseumid tuli toolidest tühjaks laenata. Tšellistid istusid kuuekaupa hoopis pikal pingil.

Oli ka kummalisi ja kurbi seiku. Kui kontsert Wiedemanni kooli aulas kestis viis minutit üle kella 23 ja aknast kostis sooloviiluli vaikne heli, tuli naabermaja elaniku kaebuse peale kohale politsei, justkui oleks tegemist mingi lärmiga. Teatavasti ei tee üks sooloviilul väga kõva heli, aga neid haapsalasi see häiris, samas lossihoovist kesköölgil kostev tümps mitte...

Humoorikas seik oli, kui Taani keelpillitrio mängis Uuemõisa valges saalis keskendumult Schönbergi muusikat, aga allkorrusel

kostsid lõbusad pulmalaulud. Kahjuks oli mõisapidaja apsaka tõtu sattunud samal ajal majja kaks nii erilist sündmust ja pulmamölli oli keelpillitrio vaiksematel kohtadel saali selgelt kosta. See iroonilis-koomiline olukord leidis pärast parodeerimist ka kursuste omaloominguõhtul.

20 aastat „Carmina Burana” ettekandest

Omaette märgiline peatükk festivali ajaloo on Carl Orffi lavalise kantaadi „Carmina Burana” suurejooneline kontsertlavastus Wiedemanni spordihoones. Esinejaid oli üle 250: solistid Aile Asszonyi ja Mati Turi, 120-liikmeline sümfoniaorkester, 100-liikmeline sega- ja poistekoor, tant-sijad, akrobaadid jt.

Kogu korraldus oli Hallik-Sassi, Kanguri, Halliku ja teiste endi vedada. Motiveerisime kursuslasi moodulistest suurt lava kokku panema, klavereid ja löök-pille tassima, saali dekoreerima ja toole asetama ning ühise eesmärgi nimel kõik seda pühendunult ka tegid.

Ettevalmistuse käigus tuli näiteks selleks, et kohalik elektri-

süsteem kogu sõule vastu peaks, eelmisel ööl kell 3 üks asjamees Pärnust üles ajada ja lisageneraatoriga kohale tuua. Saime eriloo hiljuti valminud spordihoone laedetailidesse akrobaatide trikkide jaoks auke puurida. Publikule saali toodud 800 tooli tundus olevat piisav, kuid tund-kaks enne kontserdi algust nägime, et huviliste saba lookles tänaval kaugele välja. Lõpuks „toppsime” õhupuuduses saali 1200 inimest ja paarsada jäidki kahjuks ukse taha.

Kontsertentendus oli aga võimas: geniaalset muusikat saatsid tulesõud, lae all rippuvad ja kihutavad akrobaadid, keskaja tant-suansambel, lendavad *grossing*’-tantsijad jms. See oli tõesti õnnestunud ja väga vaatamänguline esitus, millest räägiti veel kaua ja mis tõstis Viulimängud Eesti tollaste suurimate sündmuste hulka. Kahju vaid, et linn toetas tollal pikka aega Haapsalus toimunud suurfestivali mitu korda vähem kui samal suvel lossihoovis toimunud sisse ostetud kontserdi. „Carmina Burana” oma väga suure esinejaskonna ja publikuhuviga väärinuks vähemalt sama suurt toetust.

Aasta hiljem oli suvekursuste lõppkontserdil veel sarnane sõu, seekord tuntud filmimuusika saatel.

Viulimängude festivalist ja keelpillilaagrist on kõigil parimad mälestused ja selle sündmuse positiivne sõbralik õhkkond oli suuresti Tõnu Reimanni teene. 1990ndate fanatismi ja kire ajastul tehti väheste vahenditega suuri asju pühendunult ja paljud toonased algatused on endiselt tähtsal kohal ka Eesti praeguses muusikaelus. Reimanni ja tema teekaaslastel oli julgust mõelda suuremalt, kui olid toonased võimalused, ja see viis kõrgetasemelise festivalini. Oleme tänulikud Tõnu Reimannile ja kõigile, kes sellesse festivali ja koos sellega ka Haapsalu muusikaellu panustasid.

Katarine Rosalie epistlid

125. osa

AIDI VALLIK
kolumnist

Epistel Kristen Michalist, Eesti vabariigist ja astroloogiast

Eks sa oled juba lehest lugenud, mu armas rahvas, et Toompeal paneb Roimaerakond hoolega uut valitsust kokku ja Kristen Michal on juba sama hästi kui peaminister. Kui tema valimine on põhiseaduse vastane, sest teda ei valinud uueks peaministriks ju erakonna üldkogu, vaid käputäis tema enda kambajõmmet. Aga näe, seal ta nüüd on ja määrab aga uusi ministreid ametisse. Muidugi ei vali ta kedagi meie meeste hulgast, seda ei maksa lootagi. Sest neil pole vaja mitte ajusid, vaid takkakiitjaid! Sest niikuinii juhib kogu mängu endiselt Kaja, mis siis, et Brüsselist. Kristen Michal on kõigest tema käpik ja käsulini osa. Ja nende niinimetatud uute ministrite töö on ainult kätt tõsta ja ära kinnitada kõik käsud, mis Kaja sealt kaugele annab.

Sa võid mind selles osas usaldada, mu armas rahvas, sest mul on Kristen Michali kohta olemas nüüd täiesti mitmekülgne teave. Ja selle sain ma otse taevatähtedelt. Tegin Kristen Michali kohta astrooloogilise kaardi, et välja selgitada, kas mul on tema kohta pealt õigus. Sest sa ju tead, mu armas rahvas – ma kontrollin kõike ja alati. Ma ei usalda lihtsalt mingit suvalist infot, vaid ma selgitan ise välja Tõe.

Ainult et seekord ma ei julgenud lendama lasta tuvi Maarut, kes viimati Sinise Äratuse poolt nii jubeda väärkohtlemise osaliseks sai. Otsustasin, et Maaru väärib veel haiguslehel olemist, puhkust ja hellitamist. Seepärast ma andsin talle küpsise, aga ise asusin uurima Kristen Michali taevatähti tema horoskoobis. Ja võrdlesin seda veel Eesti vabariigi horoskoobiga, mis oli iseäranis paljuütlev ja ammendav.

Kõigepealt... pole mingit kahtlust, et Michal peaministriks tehakse. Tema Jupiter teeb soodsa seose, trigooni, tema Kuu ja Veenuse ühendusega, mis asub täpselt Eesti vabariigi suure stelliiumi peal Lõvi tähtkujus viiendas majas. See on võimu maja, ja Eesti vabariigil on seal üldse liiga palju planeete üksteise otsas, sellepärast ongi selle valitsemisega alati üks igavene segadus. Seal on nimelt Eesti vabariigil Päike, Jupiter, Veenus ja Merkuur, ning nüüd on samas kambas veel ka Michali Kuu ning Veenus, nii et nalja sellega ei ole. Michali Kuu näitab, et ta on ühe kurja naise võimu all – loomulikult Kaja! –, ning see, et seal on nüüd kaks Veenust, tähendab, et vaene mees rabeleb otseku armuuse ja päris naise vahel, suutmata ära otsustada, kumba ta teenib.

Nii et peaministriks ta saab, ja mis veel hullem, ta hakkab selles ametis tegema igasugu reforme ja uuendusi. Seda näitab see, et tema isiklik Uraan teeb samamoodi sinna võimu majja toetava aspekti trigooni. Aga et seal kõik on Veenuse võimu all, siis on selge, et tegelikult on kõik need reformid Kaja poolt määratud ning Michal peab lihtsalt need läbi viima ja rahva õiglase viha enda peale võtma.

Sest loomulikult ei ole need mingid head reformid. Vaid roimad. Nii nagu ikka. Ja rahvas osutab neile igasugust vastupanu, aga et Eesti kaardis on nüüd kuendas majas nii Eesti enda kui ka Michali Pluuto pluss veel Eesti riigi Marss, siis midagi head see ei tõota. Pluuto, allmaailma valitseja, näitab tähekaardis võimuiha ja võimu kehtestamist! Ja seda on nüüd topelt. Pluss veel Marss, see tundub sõjajumal. Nii et hoidke kõik nüüd piip ja prillid, mu armas rahvas, sest edasi läheb elu nagu Ameerika mägedel.

Michali tähekaardist sain ma teada ka, miks ta oli nõus Kaja käpiknukkuks hakkama. Nimelt, kas te teate, et tal on Kuu Põhjasõlm täpselt Skorpioni tähtkujul lõpukraadides, kus see on eriliselt pahaendeline ja näitab suurt võimuihalust ükskõik mis hinnaga? Mis siis, et Kuu Põhjasõlm ei olegi planeet, vaid on lihtsalt üks välja arvutatud kosmiline punkt, kus madalalt liikuva Kuu ja kõrgelt liikuva Kuu teekonnad justkui ristuvad. Aga see on väga tähenduslik!

Muide, ka ju meie Martinil on Kuu Põhjasõlm Skorpionis, aga tema puhul on kohe näha, et tema pürib võimule ikka oma rahva heaolu silmas pidades. Ta teab, et ta suudab Eesti õitsengule viia, ja ta tahab seda teha – ning heal eesmärgil peabki ju võimu ihkama!

Aga Michali plaanid on kavalad ja egoistlikud ning sellepärast on ka tema astroloogiast näha, et igasugu otsuste läbisurumise ja võimu kehtestamisega sõidab ta rahvast lihtsalt üle ning on üleolev pealegi. Ta püüab ette võtta igasugu projekte, leiutada Eesti Nokiat ja nii edasi, aga kaardist on näha, et põhiliselt on kogu selle sebumise eesmärk raha kokku ajada. Nii et majandusega meil tema ajal hakkab olema ikka väga halvasti. Eesti riigi majanduse majas on niikuinii juba Saturn ees, ja nüüd teeb sellele vastasseisu veel Michali Saturn, nii et ilus see olema ei saa. Me kõik veel nutame ta käes!

Aga samas peame kõik meeles, mu armas rahvas, et me ei pea vaikides kannatama. Eesti riigi kaardis on näha ka meie rahulolematust, vaevad ja pisarad – nii et võtame siis parem ohjad enese kätte! Et need seejärel Martinile ulatada. Aga Roimaerakonnast tuleb meil vabaneda, ükskõik, milline käpik selle etteotsa ka parajasti ei pandaks!

E 22. juuli

07:00 Prillitoos
08:00 Maahommik **08:45** Guido Kangur. Elu ilusaim aeg
09:15 Ühe pere muusika **10:00** Planeedipäästjad **10:30** Doktor Martin **11:20** Lõpetamata linn **11:50** Rohke kalatuur **12:25** Joanna Lumley Suurbritannia avastusretk **13:10** Nuta või naera **13:40** ehk, uhhduur **14:10** Tuulepealne maa **15:10** Võimu kants **16:10** Rannahotell **17:05** Õnne 13 **17:35** Doktor Martin **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd siis Vabariik **20:00** Ukraina stuudio **20:30** Kuidas meist said sõdurid **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Ringvaade suvel **22:05** Puls **22:30** Puls **22:55** Isa Brown **23:40** Tuulepealne maa

00:30 Deepwater Horizonsi kastaarroof **02:30** Naised vormis **03:15** Narriare **05:15** Postimees. ee **06:00** Aedniku aabits **06:30** Suvereporiter+ **07:00** Mägidoktor **08:00** Mägidoktor **09:00** Rikas Eesti **09:30** Katie Fforde – Tuletorni tulvik **11:30** Küladetektiiivid **12:30** Žiguliga maailma tippu **13:30** Kodu ja võõrsil **14:00** Roaldi retked Eestis. Mina kogelen **15:00** Vana silla saladus **16:00** Armastuse hind **17:00** Küladetektiiivid **18:00** Kelgukoerad **19:00** Suvereporiter **20:00** Kuldvillak **20:35** Elamusi täis Eesti **21:35** Naised vormis **22:30** Vösaaga Vietnamis **23:00** NCIS: Kriminallistid **23:55** Gordon, Gino ja Fred ringreisil

06:30 PJ Masks **07:00** Transformerid: Earthspark **07:30** PJ Masks **08:00** Lastega kodu **08:30** Lastega kodu **09:05** Gülcemal **10:10** Suvesangarid **10:40** Kaks kanget Mehhihos **11:45** Eestiparimpagar **12:55** Reis tulemägede maale: Kamtsatka **13:25** Del Monte pärand **14:30** Sajandi armastus **15:40** Gülcemal **16:45** Kälimehed **17:50** Kätemaksukontor **19:00** TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Suvesulased **21:30** TV3 uudised **22:00** Pulmaöö peitusemäng **00:10** Depoo 1901 **10:10** Kälimehed **02:20** Suvesulased **03:20** Kahevõitlus **03:45** Reis tulemägede maale: Kamtsatka **04:15** Läbi suve Taaviga **04:40** TV3 uudised **05:10** Kaks kanget Mehhihos

07:00 Ollie ja Kuu **07:10** Minu rüütel ja mina **07:25** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:45** Mikk-Mikk ja seenerahvas **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Karu Karla **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Lehm Liselotte **08:20** Pörsas Peppa **08:25** Väikeprintsess **08:35** Rantšo **09:00** Pätü **09:25** Tom ja Fluffy **09:30** Jonn **09:40** Aatomik **09:50** Uued sõbrad **10:00** Osoon. Tolmeldajate uuringud põllumaadel, loomaiaia šimpansi arstlikäik **10:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **10:55** 31. jaoskond **11:15** 31. jaoskond **11:40** OP **12:35** Eestlane olen **13:15** Hurda kutsikad. Eesti Üliõpilaste Selts **14:20** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **15:55** Kriipsu Juku kodu **16:00** Abimehed galaktikast **16:10** Ella, Oscar ja Huu **16:25** Päev, mil Henri kohtas...? **16:30** Rantšo **16:55** Tegus Timmu **17:00** Väike printsess **17:10** Ollie ja Kuu **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lehm Liselotte **18:00** Luise ja Oliver **18:10** Hiir Hops **18:15** Claude **18:30** Magus molekul **18:40** NOVA **18:55** Osoon. Kalakaitse patrull, pärandkooslusi hooldavad hobused **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **20:00** Ületamatu loomariik **20:50** Piirilinnus **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Kirjanduse aeg **22:15** Õelus **22:40** Mida teie arvate? **23:35** Tagasi helesinisesse laguani

T 23. juuli

01:45 Reisile minuga. Phi Phi saared Andamani meres **02:08** ERR.ee uudised **07:00** Prillitoos **08:00** Maahommik **08:45** Ringvaade suvel **09:15** Eesti mäng **10:00** Tööröökikud **10:30** Doktor Martin **11:15** Ukraina stuudio **11:45** Rohke kalatuur **12:15** Lõpetamata linn **12:45** Täna öhtul... **13:40** Teaduspälvik **14:10** Tuulepealne maa **15:15** Võimu kants **16:15** Puls **16:40** Puls **17:00** Elu lugu **17:20** Doktor Martin. Jõuluvaimus **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd siis Vabariik **20:00** Sinu uus sugulane **20:30** Mehed, hakkame elama! **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Ringvaade suvel **22:05** Puls **22:30** Puls **22:55** Kümme kaadrit **23:40** Isa Brown

01:00 Valelikud võrgutajad **01:50** NCIS: Kriminallistid **02:40** Gordon, Gino ja Fred ringreisil **03:45** Kelgukoerad **04:35** Kuldvillak **05:05** Postimees. ee **06:00** Suvereporiter **07:00** Mägidoktor **08:00** Mägidoktor **09:00** Rikas Eesti **09:30** Katie Fforde – tantsiv Martha **11:30** Küladetektiiivid **12:30** Elamusi täis Eesti **13:30** Kodu ja võõrsil **14:00** Roaldi retked Eestis. Sigade jõulud **15:00** Vana silla saladus **16:00** Armastuse hind **17:00** Küladetektiiivid **18:00** Kelgukoerad **19:00** Suvereporiter **20:00** Kuldvillak **20:35** Kolm naist karavanis. Andaluusia **21:35** Mustad lesed **22:40** Krimi **23:10** NCIS: Kriminallistid

06:30 PJ Masks **07:00** Transformerid: Earthspark **07:30** PJ Masks **08:00** Lastega kodu **08:30** Lastega kodu **09:05** Gülcemal **10:10** Suvesangarid **10:45** Kaks kanget Mehhihos **11:50** Suvesulased **12:50** Läbi suve Taaviga **13:25** Del Monte pärand **14:30** Sajandi armastus **15:40** Gülcemal **16:45** Kälimehed **17:50** Kätemaksukontor **19:00** TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Kilu seljakotis **21:30** TV3 uudised **22:00** Komando **00:05** Equalizer **01:05** Tehisintellekt **02:05** Kälimehed **03:10** Kilu seljakotis **04:05** Läbi suve Taaviga **04:40** TV3 uudised **05:10** Kaks kanget Mehhihos

01:10 Coldplay kontsert São Paulos **03:13** ERR.ee uudised **07:00** Ollie ja Kuu **07:10** Abimehed galaktikast **07:25** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:45** Claude **07:55** Hiir Hops **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Luise ja Oliver **08:20** Rantšo **08:45** NOVA **09:00** Pätü **09:25** Tom ja Fluffy **09:30** Jonn **09:40** Aatomik **09:50** Uued sõbrad **10:00** Osoon. Tolmeldajate uuringud põllumaadel, loomaiaia šimpansi arstlikäik **10:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **10:55** 31. jaoskond **11:15** 31. jaoskond **11:40** OP **12:35** Eestlane olen **13:15** Hurda kutsikad. Eesti Üliõpilaste Selts **14:20** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Abimehed galaktikast **16:10** Ideefix **16:20** Ei-Ei **16:30** Rantšo **16:50** Tegus Timmu **17:00** Väike printsess **17:10** Ollie ja Kuu **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lehm Liselotte **18:00** Lammass Shaun **18:05** Hiir Hops **18:15** Claude **18:25** Kriipsu Juku kodu **18:30** Magus molekul **18:40** NOVA **18:55** Osoon. Tolmeldajate uuringud põllumaadel, loomaiaia šimpansi arstlikäik **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **20:00** Vana-Egiptuse kuningannad **20:50** Piirilinnus **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Autoportree **21:55** Ma kasvatasin koolitulistaja **22:55** Õelus **23:20** 31. jaoskond **23:40** 31. jaoskond

K 24. juuli

07:00 Prillitoos **08:00** Maahommik **08:45** Ringvaade suvel **09:15** Eesti mäng **10:00** Sinu uus sugulane **10:30** Doktor Martin. Jõuluvaimus **11:40** Tööröökikud **12:10** Rohke kalatuur **12:40** Lõpetamata linn **13:10** OP lood **13:25** Täna öhtul... **14:25** Vanad ja kobedad **14:50** Vanad ja kobedad **15:20** Võimu kants **16:20** Puls **16:40** Puls **17:05** Õnne 13 **17:35** Kutsuge ämmaemand! **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd siis Vabariik **20:00** Siin me oleme **20:30** 4x4. Lähis-Ida **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Ringvaade suvel **22:05** Puls **22:30** Puls **22:55** Laulu- ja tantsupidu – Eesti ime **23:55** Vanad ja kobedad

00:05 Gordon, Gino ja Fred ringreisil **01:05** Valelikud võrgutajad **01:55** NCIS: Kriminallistid **02:40** Gordon, Gino ja Fred ringreisil **03:40** Kelgukoerad **04:30** Krimi **04:55** Kuldvillak **05:25** Postimees. ee **06:00** Suvereporiter **07:00** Mägidoktor **08:00** Mägidoktor **09:00** Rikas Eesti **09:30** Katie Fforde – Oodatud laps **11:30** Küladetektiiivid **12:30** Kolm naist karavanis. Andaluusia **13:30** Kodu ja võõrsil **14:00** Roaldi nädal: Uue aja staarid **15:00** Vana silla saladus **16:00** Armastuse hind **17:00** Küladetektiiivid **18:00** Kelgukoerad **19:00** Suvereporiter **20:00** Kuldvillak **20:35** Papsid **21:35** MasterChef Eesti **23:05** NCIS: Kriminallistid

06:30 PJ Masks **07:00** Saabastega kassi seiklused **07:30** PJ Masks **08:00** Lastega kodu **08:30** Lastega kodu **09:05** Gülcemal **10:10** Suvesangarid **10:40** Kaks kanget Mehhihos **11:45** Kilu seljakotis **12:50** Läbi suve Taaviga **13:25** Del Monte pärand **14:30** Sajandi armastus **15:40** Gülcemal **16:45** Kälimehed **17:50** Kätemaksukontor **19:00** TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus **20:00** Läbi suve Taaviga **20:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **21:30** TV3 uudised **22:00** Litsid **23:05** Vabad mehed **00:10** Kõige pimedam öö **02:05** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **03:05** Litsid **04:05** Läbi suve Taaviga **04:40** TV3 uudised **05:10** Kaks kanget Mehhihos

00:00 Õigluse ratsanikud **01:55** Vööramaalane **03:01** ERR.ee uudised **07:00** Ollie ja Kuu **07:10** Väike printsess **07:20** Ideefix **07:35** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Claude **08:10** Lehm Liselotte **08:15** Pörsas Peppa **08:20** Rantšo **08:45** NOVA **09:00** Pätü **09:25** Tom ja Fluffy **09:35** Mar-dileib **09:45** Aatomik ja jömmid **09:55** Estonian Voices. Aatomiku laul, Väike motoroller **10:00** Osoon. Kassikakk, loodus- ja jahinduslaager **10:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **10:55** 31. jaoskond **11:15** 31. jaoskond **11:40** OP **12:35** Ei mingit kahtlust **13:40** Raymond Blanci lihtsad toidud **14:28** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Abimehed galaktikast **16:10** Ideefix **16:20** Ei-Ei **16:30** Rantšo **16:50** Riuklikud loomad **16:10** Ideefix **16:20** Ei-Ei **16:30** Rantšo **16:50** Riuklikud loomad **16:10** Ideefix **16:20** Ei-Ei **16:30** Rantšo **16:50** Riuklikud loomad **17:00** Mikk-Mikk ja seenerahvas **17:10** Ollie ja Kuu **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lehm Liselotte **18:00** Lunnisaar **18:05** Hiir Hops **18:15** Claude **18:30** Magus molekul **18:40** NOVA **18:55** Osoon. Kassikakk, loodus- ja jahinduslaager **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **20:00** Gopardipered ja mina **20:50** Piirilinnus **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** MI Autoportree **21:55** Ma kasvatasin koolitulistaja **22:55** Õelus **23:20** 31. jaoskond **23:40** 31. jaoskond

N 25. juuli

01:50 Reisile minuga. Dubai **02:16** ERR.ee uudised **07:00** Prillitoos **08:00** Maahommik **08:45** Ringvaade suvel **09:15** Eesti mäng **10:00** Siin me oleme **10:30** Kutsuge ämmaemand! **11:25** Tööröökikud **11:55** Rohke kalatuur **12:25** Lõpetamata linn **13:00** Täna öhtul... **14:00** Teaduspälvik **14:30** Vanad ja kobedad **14:55** Vanad ja kobedad **15:15** Võimu kants **16:15** Puls **16:40** Puls **17:05** Õnne 13 **17:35** Kutsuge ämmaemand! **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd siis Vabariik **20:00** Ühe maja lugu **20:30** Kirjandusministri juures **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Ringvaade suvel **22:05** Puls **22:30** Puls **22:50** Louis Theroux' intervjuud **23:35** Kodukäijad

00:00 Gordon, Gino ja Fred ringreisil **01:00** Valelikud võrgutajad **01:50** NCIS: Kriminallistid **02:40** Gordon, Gino ja Fred ringreisil **03:40** Kelgukoerad **04:25** Kuldvillak **04:55** Postimees. ee **06:00** Suvereporiter **07:00** Mägidoktor **08:00** Mägidoktor **09:00** Rikas Eesti **09:30** Katie Fforde – Suvikaravanis. Andaluusia **10:30** Kodu ja võõrsil **11:30** Küladetektiiivid **12:30** Papsid **13:30** Kodu ja võõrsil **14:00** Roaldi nädal: Külalpoed **15:00** Vana silla saladus **16:00** Armastuse hind **17:00** Küladetektiiivid **18:00** Kelgukoerad **19:00** Suvereporiter **20:00** Kuldvillak **20:35** Papsid **21:35** MasterChef Eesti **23:05** NCIS: Kriminallistid

06:30 PJ Masks **07:00** Saabastega kassi seiklused **07:30** PJ Masks **08:00** Lastega kodu **08:30** Lastega kodu **09:05** Gülcemal **10:10** Suvesangarid **10:45** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **11:45** Litsid **12:50** Läbi suve Taaviga **13:25** Del Monte pärand **14:30** Sajandi armastus **15:40** Gülcemal **16:45** Kälimehed **17:50** Kätemaksukontor **19:00** TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus **20:00** Kurvist kurvi **21:30** TV3 uudised **22:00** Keskeäärmus **23:00** Paul **01:15** Riviera **02:15** Kälimehed **03:15** Kurvist kurvi **04:10** OP **04:10** See pole lastesaade **04:40** TV3 uudised **05:10** Keskeäärmus

00:05 31. jaoskond **00:30** Ma kasvatasin koolitulistaja **01:25** Autoportree **01:55** Vööramaalane **02:55** ERR.ee uudised **07:00** Väike printsess **07:10** Ideefix **07:20** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:45** Claude **07:55** Hiir Hops **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Rantšo **08:30** Mikk-Mikk ja seenerahvas **08:45** NOVA **09:00** Pätü **09:25** Tom ja Fluffy **09:35** Eesel, heeringas ja nõialuud **09:50** Osoon. Järvselja ürgmetsa helid, Saaremaa ürgloomad **10:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **10:55** 31. jaoskond **11:15** 31. jaoskond **11:40** OP **12:35** Suur sünnipäevapidu. Viljandi folk **13:15** ERR.ee uudised **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Lassi **16:20** Kõlakoguja **16:30** Rantšo **16:50** Riuklikud loomad **17:00** Mikk-Mikk ja seenerahvas **17:10** Ollie ja Kuu **17:20** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lehm Liselotte **18:00** Neli ja pool sõpra **18:25** Magus molekul **18:40** NOVA **18:55** Osoon. Järvselja ürgmetsa helid, Saaremaa ürgloomad **19:25** Aktuaalne Kaamera **19:30** Raymond Blanci lihtsad toidud **20:00** Loomade salaalu **20:45** Piirilinnus **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Puit arhitektuuris **22:00** Minu abikaasa lugu

R 26. juuli

00:05 Vanad ja kobedad **00:30** Vanad ja kobedad **00:55** Võimu kants **01:50** Reisile minuga. Abu Dhabi **02:18** ERR.ee uudised **07:00** Prillitoos **08:00** Maahommik **08:45** Ringvaade suvel **09:15** Eesti mäng **10:00** Ühe maja lugu **10:30** Kutsuge ämmaemand! **11:25** Tööröökikud **12:00** Häälega merele **12:25** Lõpetamata linn **12:55** Ainulaadne aastakäik **13:55** Teaduspälvik **14:25** Vanad ja kobedad **14:50** Vanad ja kobedad **15:20** Võimu kants **16:20** Puls **16:40** Puls **17:05** Õnne 13 **17:35** Kutsuge ämmaemand! **18:30** Aktuaalne Kaamera **18:45** Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd siis Vabariik **20:00** Merelaulude ööalulupidu. Meie ja meri **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:25** Sport **21:35** Vera **23:10** 4x4. Lähis-Ida **23:40** Vanad ja kobedad

00:30 Valelikud võrgutajad **01:20** NCIS: Kriminallistid **02:10** Kelgukoerad **03:00** Roaldi retked **03:45** Kolm naist karavanis. Andaluusia **04:30** Kuldvillak. Hooaja viimane! **05:00** Postimees. ee **06:00** Suvereporiter **07:00** Mägidoktor **08:00** Mägidoktor **09:00** Rikas Eesti **09:30** Katie Fforde – Hüpe õnneni **11:30** Küladetektiiivid **12:30** Roaldi retked **13:30** Kodu ja võõrsil **14:00** Roaldi nädal: Mulati-omad **15:00** Vana silla saladus **16:00** Armastuse hind **17:00** Küladetektiiivid **18:00** Kelgukoerad **19:00** Suvereporiter **20:25** XXXIII suveolümpiamängud Pariisis. Avatseremoonia **23:50** King Richard: kasvatades tšempioneid

06:30 PJ Masks **07:00** Saabastega kassi seiklused **07:30** PJ Masks **08:00** Lastega kodu **08:30** Lastega kodu **09:05** Gülcemal **10:10** Suvesangarid **10:40** Keskeäärmus **11:45** See pole lastesaade **12:20** Kurvist kurvi **13:25** Del Monte pärand **14:30** Sajandi armastus **15:40** Gülcemal **16:45** Kälimehed **17:50** Kätemaksukontor **19:00** TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus **20:00** Eesti parim pagar **21:00** Krista lood **21:30** TV3 uudised **22:00** Jay ja Vaikne Bob: taaskäivituse **00:30** Agent Cody Banks 2: Sihtkoht London **02:35** Pulmaöö peitusemäng **04:40** TV3 uudised **05:10** Kätemaksukontor

00:40 31. jaoskond **01:05** 31. jaoskond **01:25** Minu geniaalne sõbranna **02:20** Vööramaalane **03:22** ERR.ee uudised **07:00** Ollie ja Kuu **07:10** Mikk-Mikk ja seenerahvas **07:25** Kõlakoguja **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Pörsas Peppa **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Hiir Hops **08:10** Rantšo

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

Ninanuuskamiseks hea, mõtles Henricus, kes oli mustas kirikurüüs ja raudkiivriga, ta oli kõrget klassi ratsur, ta võis sõita, käed ohjades lahti, tal polnud tarvis tasakaalu hoida isegi aevastuste ajal. Üht kätt läks prelaadil tarvis talismani, pealuu hoidmiseks sadula ees.

Teise käega kratsis munkpreester murelikult metalliga kaetud kukalt, üks asi häiris. Kes ikka käib toomkiriku käärkambris tema kroonikat lugemas ning raporteerib selle sisu vaenlasele? Kes? Keegi piiskop Hermann vendadest pidi see olema, ükski teine ei saa katedraalis vabalt liikuda. Võibolla ristimisspets Johannes? Tema on nii hea ujaja, et tema võib küll käia Peipsi taga ette kandmas. Tema kindlasti. Võibolla mesilaste pidaja Reinhold? Tema tohib, kui ta oma Vastseliina mesilaste juures toimetab, käia üle piiri, ütleb tongeritele, et läheb oma mesilasi koju kupaatama. Tema kindlasti. Võibolla eeslaulja

Rothmar? Käib vahest meie saladusi ette laulmas? Just! Võibolla Theoderich ise? Temaga läksin ma tülli – niisugune jõletu tüüp, kes kogu aeg haigutab ning kelle ma oma kroonikas lasingi karistuseks estidel tappa? Aga võibolla, kui ta oleks lugenud oma surmast, oleks need read maha tõmmanud? Võibolla jättis tõmbamata, et mitte ennast paljastada? Vahest hoopis piiskop Hermann kaksikvend Engelbert, kes praegu karavani lõpus ratsutab? Täitsa võib olla, tal on kohe niisugune nuuskuri pannkookinägu, ümmargune ja kahe auguga. Äkki piiskop Hermann ise, näe, teadis külaliste tulekuks täpselt dinee valmistada?

Ainuke, kes Henricuse silmis esialgu puhtaks poisiks jäi, oli katkutõbine Ferdinand, kes oli koduarestis oma majas Toomel. Aga mine teadagi tea, ehk liigub varjuna ringi ning saadab sõnumeid vaenlasele kirjatuvidega oma maja ainukese korstna kaudu?

Peaks ka ise hakkama Novgorodi teenima, ei tohi õiget hetke maha magada, muidu kahma-

vad teised kõik parema endale. Ega ma mingi katkutõbine ole, et aus oleksin, mõtles Henricus.

„Ilus ilm täna,“ alustas iluvuntsiline, vibu ja saabliga relvastatud ratsamees krooniku kõrval seltskondlikku juttu. „Loodame, et päike ravib teie kaamelikõha.“

„Ilus, ilus, auväärne bei,“ kiitis Henricus. „Tema Eminent Hermann Esimene valis õige päeva. Täna head soovimast. Ma pole suurustleja, ma ütlesin tagasihoidlikumalt, et hobusekõha.“

„Väga põnevad teed teil,“ jätkas Junus vurru keerutades.

„Meil on tagasihoidlik plaan kõrgetele külalistele natuke romantikat pakkuda,“ vastas Henricus. „Kas teil on midagi selle vastu, aulikud naabrid?“

„Meie Novgorodis teeme romantikat väraval,“ tähendas Nevski, keda tassiti kandetoolis nelja ratsaniku järel.

• Kes ikka käib toomkiriku käärkambris tema kroonikat lugemas ning raporteerib selle sisu vaenlasele? Kes?

„Meie Pihkvas teeme seda uktsel,“ täiendas Nevski kõrvalt Tverdilo, kes samuti laskis end kanda.

„Härrased, lubage täheldada, et tee ongi üks suur ja pikk värv,“ kavaldas Henricus.

„Meil laskis Tšingis-khaan teha kõik suured ja pikad väravad sirgeteks ja siledateks,“ ütles Junus. „Minu isa oli Tšingise maailmariigi postiteenistuse ülem, tema ratsutas läbi terve maailma, ja kordagi ei komistanud.“

„Meie oleme just sellel teel, meie oleme teedeehituse teel, see on meil plaanis järgmisel viis aastakul,“ luiskas kroonik kodumaa prestiiži nimel. Oli kohe hea meel, kui sai omade huvides valitada.

Parajasti jõuti suurele tuuleaasale veidi kõrgemal ja tahe-damale soosaarel. Lumelaikude vahel sirgusid valgete oienupudega märtsekkellukesed, metsast kuuldus meloodiline tirin. Kas oli see kiivitaja? Või kiivitaja laulu järele ahviv kuldnokk? Võta sa kinni...

„Haritud rahvas liigub kaardi järgi,“ sõnas Henricus Junusile

ning ees ratsutavale Bogdole ja Aabule, tõmbas siis sadulapounast taanlaste maakaardi, mille Riia peapiiskopi Albertuse luureteenistus oli salaja kopeerinud.

Tuul puhus, liperdas ja krabistas kaarti, kuid Henricus ei lasknud end sellest segada.

„Pühad inglid taevas,“ jätkas kroonik. „Kuidas saab siin maal elada Neitsi Maarja, kui kõik kohad on kole verised? Palun – Kallavere, Kellavere, Keravere, Kurevere, Kurnuvere, Kõrgevere ja veel ja veel ja veel. Ja Kuningvere, küllap nottisid nad seal oma kuningaid. Püha Jumalaema upub siin lihtsalt verre ära, kindlasti tuleb ta siit ära viia. Maailma kõige laibasem maa – Roiskvere, Kondivere, Hädavere... ja siis Korjuse, Kooljaku, Kalmu, Kalmumäe, Kalmumatsi, Kalmuse, Kalmusilla, Laiba, Tapa, Kääpa, Koole, Kabelimägi, Pikhauamägi, Reo, Siberi, Soe, Sortsi, Sui-gu, Ängi, Puujala... Mis tulevikku võib tal olla? Ja õnnista veel seda rahvast jumalasõnaga. Kõiki ei jõua lihtsalt üles lugeda.“

Järgneb

SUDOKU

	6	4				1	3	
			8		7			
7								6
	7		6		3		8	
		6		1		9		
	3		5		8			6
9								2
			2		1			
	2	8				4	1	

		3		4		9		
6		4				8		5
			6		9			
7			5		4			9
	4						8	
5			2		1			4
			9		6			
9		2				3		8
		5		7		6		

KUHU MINNA

• TERVIS JA SPORT

Uudis! Nüüd saad ka pühapäeval Fra Mare Day spaakeskust külastada hinnaga 11.-/3 tundi. Teisipäeviti kell 18 ootame Sind vesiaeroobikasse. Oleme avatud E-N 15–21, R-L 13–22 ja P 8–21. Pilet P-N 11.-, R-L ja riiklikel pühadel 17.-

• KONTSEERT

Karja tänaval Kodaniketorni juures: 20. juulil kl 13.30 SingAbility džässlaulu suvekooli õpilaste ja õpetajate kontsert. Klaveril saadab Mathei Florea. Tasuta!

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 23. juulil kl 19 Komöödiateatri etendus „Kolm musketäri“, piletid 25/23.- eelmüügis Pileti-maailmas ja Piletilevis.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum E-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus E-P 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K-P 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K-P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T-L kl 10–18, P ja E kl 10–16. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud 1. mai – 30. september T-L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum: ekskursioonid etteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Keskraamatukogu (Posti 3) trepialguses seintel näitusel Athanasios Karydise maalid. Kojulaenutuse ja lugemissaali vitriinides näitusel Haapsalu sotsiaal-maja keraamikaringi tööd. Trepialguses vitriinides Haapsalu linna 745 aasta juubelile pühendatud raamatunäitus „Haapsalu linna pead läbi ajaloo“.

Haapsalu linnagaleriis (K-P 12–18): Liivia Leškini „Haapsalu suveniir“ 4. augustini.

Haapsalu kultuurikeskuses: HKHK õpilastööde näitus „Ammetil on kuldpohi all“ 30. juulini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): hoovigaleriis „Värvate taga“ – Marge Palootsa maalid, Kaie Mäemurru mõttekillud 28. juulini. Majagaleriis Kaja Hints „Vahemere lood“ 4. augustini. Keldrigaleriis Hõije Rahu foto-näitus „Unenägu unenäo vahel“ 11. augustini. Galeriid avatud K-P 12–18.

Lihula muuseumis „Visandeid baltisaksa kultuuriloost“, „Eveline von Maydell. Käärilõiked“. Näitus avatud 30. septembrini.

Kullamaa kultuurimaja galeriis näitusel: „Kullamaa Muusika Selts – 140“ ja „Kullamaa Carl August Tantoni orel 170“.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula) K-P kl 11–17 Herald Eelma graafikanäitus, sissepääs muuseumipiletiga www.salm.ee

• RAAMATUKOGUD
Keskraamatukogu (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) T-R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt (Kastani 7) suletud.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K-N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T-K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15. 10.–31. juulil SULETUD.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E-K 10–18, N 14–19, R 10–14. 1.–30. juulil SULETUD.

www.lib.haapsalu.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat?

Saada vihje veebis
www.le.ee
või meiliaadressil
info@le.ee.

**KAS LEHT EI JÕUA
PIISAVALT KIIRESTI
POSTKASTI?**

**TELLI DIGILEHT
JUBA TÄNA!**

Hoia end kohaliku eluga kursis – loe värsked uudised ja paberlehe digiversiooni, vaata galeriisid ning palju muud huvitavat Lääne Elu veebis.

Hinnad alates 1,50 €

Lääne Elu | online.le.ee

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l /kott KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm võrkkotis. Tammaru Farm. Info 523 8852, tg.ee.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kuivad pakitud küttekotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa küttepuid: valge lepp, sang-lepp, kask, metsakuiv okaspuu. Täpsem info 5697 5216.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa kuiva sangleppa. Pikkus 40 ja 50 cm. Hind 75.-/rm. 20 cm pikkused halud kotis, hind 4.- kott. Vedu alates 5 rm. E-R 9-16. Info 5668 1436.

Otse tootjalt: puitbrikett al 23.-, turbabrikett al 210.-, Premium pellet 6-8 mm al 240.-, kivisüsi, kask 30 cm 40 l al 4.- ja klotsid al 2.50. Küteteladu24, tel 506 8501.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust ja leiame kõigile küsimustele lahendused. Tel 5632 7955 või dekkanehitus@gmail.com.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.

E-mail: info@developingehitus.ee.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Katuste kõrgsurvepesu ja värvimise (plekk, kivi, eterniit). Tänavakivide puhastus. 5624 1509, Andres.

Teeme ehitustöid. Põrandate, seinete ja lagede ehitus. Vannitubade ja WCde remont. Maalri- ja plaatimistöid. Kontakt: 5697 5216, Lääne Saamees OÜ.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatööde te müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsaloikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Teen väiketehnikaga (kopp ja laadur) kaeve-, planeerimis- ja puurimistöid. Tel 5566 9722.

OÜ teeb ehitustöid Läänemaal, sise- ja välistööd. 5197 7698.

Rakkekaevude puhastamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevuümbriste ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Korstnapühkimine ja pottsepatööd. http://www.laanekorsten.ee. Tel 553 1826.

KOOLITUS

Fixum Autokoolis algab 17. augustil

VEOAUTO- JA BUSSIJUHI TÄIENDÕPPEKURSUS.

Info tel 511 8111.

OTSIN TÖÖD

Maaler-krohvija otsib tööd. Võib pakkuda ka väiksemaid üldehitustöid. Tel 5637 1399.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEADE

Jaani tänav on ajutiselt suletud 23. juulil seoses kaeve- ja ehitustöödega. Vabandame võimalike ebameeldivuste pärast.

Rannavesi Ehitus OÜ

Loe veebis
online.le.ee.

OLULISED TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet	112
Perearsti nõuandetelefon	1220
Läänemaa haigla registratuur	472 5800
Usaldustelefon	126
Lasteabitelefon	116 111
Läänemaa naiste tugikeskus	504 2300
Maanteeinfo	1247
Haapsalu linnavalitsus	472 5300
Haapsalu veevärk operatiivinfo	473 5013
näitade teatamine	473 5016
Imatra Elekter, rikketelefon	715 0188

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Läänemaa vähiühing on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

Toimetus avatud E-R 8.00-16.30

Reklaamisovoid: reklaam@le.ee

Kuulutused, teated: le@le.ee

Üldinfo: info@le.ee

Head lugejad, sõbrad, kaasteelised ja koostööpartnerid!

35 aastaga on Lääne Elu lugejad saanud käia kaasas Läänemaa ja kogu Eesti riigi taastamise ning ülesehitamisega. Lääne Elu missioon oli aidata läänlastel pööraste muutustega kaasa minna ning vaba ja sõltumatu lehe ilmumise näidata, milline on elu vabas maailmas.

Lääne Elu kannab oma esialgset missiooni siiani - demokraatia ja vabaduse üks nurgakivi on sõltumatu ajakirjandus.

Täname, et olete seda teekonda meiega jaganud.

Lääne Elu toimetus

BÜROO AVATUD E-R 10-15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIIMANE VEERG

SHUTTERSTOCK.COM

Põldvutti kuulab tänavu rohkem

Bioloog Marko Valkeri sõnul leidub muidu vähearvukate põldvutti tänavu rohkem ja öösiti võib teda kuulda Noarootsi ja Nõva kandis põldudel häälitsemas.

„Põldvuttidel on tavalisest parem aasta. Linnuvaatlejad üle Eesti on andnud teada, et neid on rohkem kuulda,” ütles Valker. Põldvutt on meil kõikuva arvukusega (200–1000 paari) ebaühtlaselt levinud haruldane haudelind. Eestis on ta rändlind ja meil ainuke kanaline, kes siin ei talvitu.

See maailma pisim kanaline (täiskasvanud lind kaalub sada grammi) kuulub öölaulikute hulka. Ta pesitseb heinamaadel ja viljapõldudel, kust tema öine laul „vut-vut, vut-vut” kandub kaugele.

„Eluviisi poolest nagu rukkirääk: teda on kuulda, aga harva näha,” märkis Valker.

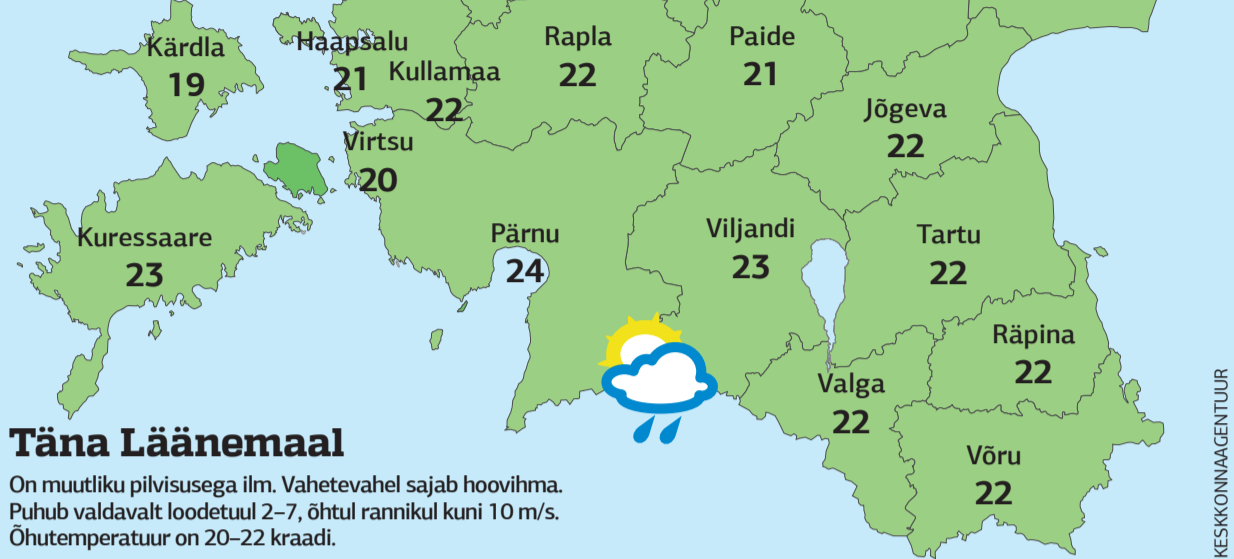
Põldvutid saavad meile mais ja lahkuvad oktoobri alguses.

KAIE ILVES

ILM

VEETEMPERatuurID

(19. juulil kell 13)
 Dirhami 20,1°
 Haapsalu 21,3°
 Virtsu 20,6°
 Rohuküla 21,9°

Täna Läänemaal

On muutliku pilvisusega ilm. Vahtevahel sajab hoovihma. Puhub valdavalt loodetuul 2–7, õhtul rannikul kuni 10 m/s. Öhutemperatuur on 20–22 kraadi.

Pühapäev

kirdetuul 2–5 m/s

öö päev

14°...24°

Esmaspäev

idatuul 1–3 m/s

15°...26°

Teisipäev

kagutuul 2–4 m/s

17°...28°

Kolmapäev

kagutuul 2–3 m/s

16°...27°

KESKKONNAGENTUUR

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
 Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, leplikud, haavikud jne.
 Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
 www.reinpaul.ee

Siin võiks olla sinu reklaam!
 Tellimiseks võta ühendust reklaam@le.ee

SÄDELEV BROADWAY
 21.07 20.00
 HAAPSALU KUURSAAL
 WWW.KONTSERTKORRALDUS.EE INFO +372 505 9625
 Tartu Kontsertkorraldus PILETMAAILM pileti keskus piletilevi

Üllata oma lähedasi
Lääne Elu
 kinkekaardiga!
 Kõige kallimale
 Kirjeldus 12 kuud

27. JUULI 2024
Linnamäe KONTSERTIDE PÄEV

11.00 KOELA TALUMUUSEUM
HALDI

13.00 UUGLA KÜLA, VAINU TALU
JAANUS SAKS JA JOHANNA RANDMANN

15.00 LINNAMÄE KÜLA, SELJAMÄE TALU
RÄPINA JACK

17.00 KEEDIKA KÜLA, OTSA TALU
TITOKS

20.00 JALUKSE KÜLA, TREIMANNI TALU
INES TRIO
 ÕHTU LÕPETAB DJ

NELI ESIMEST KONTSERTI ON TASUTA, ÕHTUL PILET 18.-, 14-AASTASED LAPSED (k.a) TASUTA. PILETID FIENTAS JA KOHAPEAL.

Haapsalu "VIILIMÄNGUDE" festivali 30. juubelile ja professor TÕNU REIMANNILE (1947-2016) pühendatud
KONTSERT
 21. juulil kell 19.00
 Haapsalu Toomkirikus
 Arvo Leibur, Kaidi Ugandi, Airi Šleifer, Mari-Liis Keldo, Marlis Timpmann, Kati Meibaum (viul), Kristiina Välja (vioola), Teet Järvi, Marius Järvi (tšello), Mari Järvi (klaver, orel)
 Noored solistid: Claudia Maria Ruhno, Liisi Šleifer, Heleena-Ruu Kerge, Estella Elisheva Pärn
 Kammerorkester, dirigent Jüri-Ruut Kangur

KONTSERT ON TASUTA!

Lääne Elu
 paber- ja digilehe hinnakiri

PAPERLEHT	
1 kuu	12,50
3 kuud	37
6 kuud	72
12 kuud	131
E-arve	11
PAPER+DIGI	
1 kuu	16
3 kuud	46
6 kuud	89
12 kuud	166
E-arve	14
DIGILEHT	
1 kuu	7
3 kuud	19
6 kuud	36
12 kuud	72
E-arve	7

DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50

473 7111
 le@le.ee

